

# YÖN

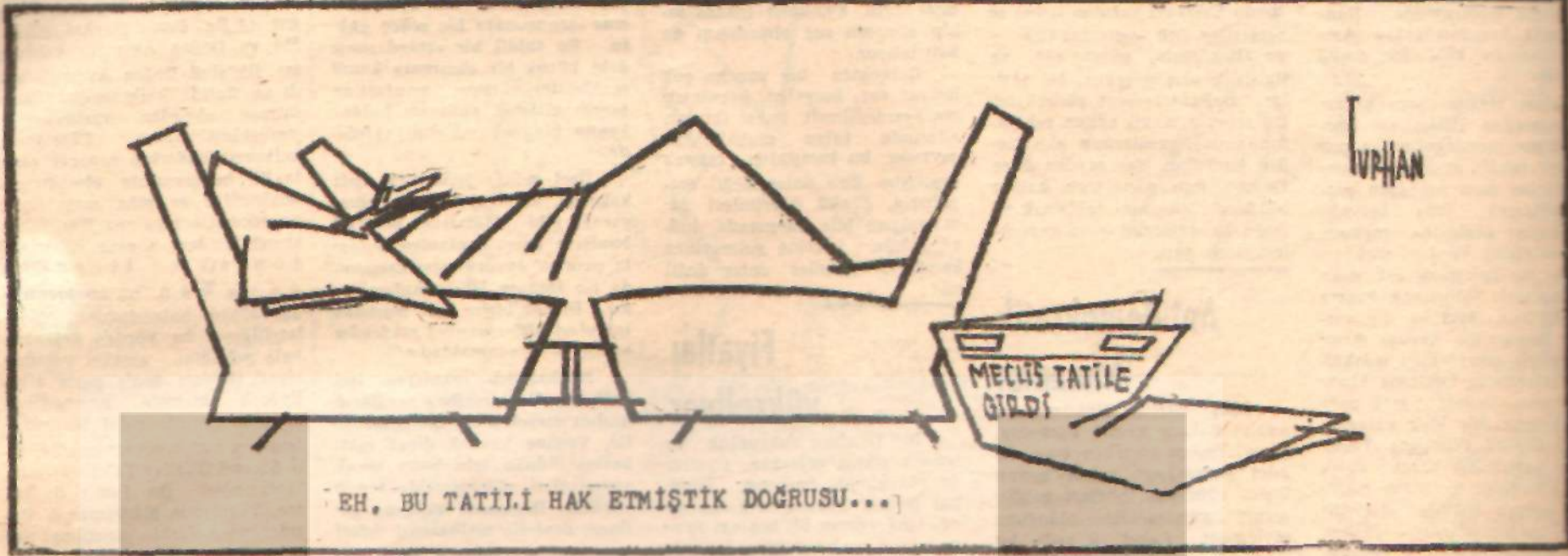
HAFTALIK GAZETE

BİZİ NASIL  
GÖRÜYÖRLER?



Erzurumdaki Harp Eğitimi Tatbikatı  
Atatürk'ü yetiştiren ordu görev başında





## BAKIŞ

## BOŞLUK!...

## Yüzeyde yuvarlanmak

**T**ürkiye'de tartışmalar neden hep yüzeyde kalır? Meselelerin köküne için inilmez? Neden çözüm yolu gösterenler bir iki formül ortaya attıktan sonra tükenip kalırlar? Niçin bazı adamlar bütün boşluklarına rağmen siyasi hayatın üst kademelerinde daima boy gösterirler? Nasıl olur da bunca laftan, yazıdan ve nutuktan sonra Türkiye, uçuş pistinde hâlâ yuvarlanıp gider ve bir türlü havalanamaz? Bu sorulara cevap arayanlar, son yıllarda yayınlanan hükümet programı, parti bildirisi gibi metinleri dikkatle incelemelidirler. CHP meclisinin son toplantısından sonra yayınlanan bildiri de bu bakımdan hayli öğreticidir.

Yuvarlak ve derine inmeyen söz etme sanatı son yıllarda öylesine alıp yürümüştür ki artık kavramlar da önemini kaybetmekte ve kimin ne dediğini anlamak mümkün olmamaktadır. «Demokrasî» den bahsedenler, «insan hak ve hürriyetleri» ile «Batılı anlam» sözlerini kullanırmakta meramlarını anlattıklarını, daha doğrusu asıl inançlarına gereken etkiyi bulduklarını sanırlar. «Otoriter idare»yi savunanların dedikleri, kahve erkânıharplerinin «asmalı, kesmeli» lerle dolu sözlerinden pek fazla değildir. «Milliyetçi» olduklarını söyleyenler, önlerine gelen herkese ve bu arada hiç sık öğretmenleri «komünist» damgası yapıştırmakla ödevlerini yaptıklarına inanırlar ve her defasında birkaç idealistin daha bu toplumdaki umut kesip küsmesine yolaçmaktan başka bir şeye yaramazlar. «Özel teşebbüsçüler» ise hâlâ ondokuzuncu yüzyılın tekerlemelerini ağızlarında gevelemekte veya Devletle kendi aralarında belli bir sınır bulmak gibi modası geçmiş çabalar ortasında bocalamaktadırlar. Ama bu yüzeyde kalış, yalnız bu gruplara mı özgüdür? «Sosyal tutumlu» kişilerin bir kısmı da, tıpkı ringte «garde» durumundan bir türlü kurtulamayan boksörler gidip, hep «sosyal adalet», «eşitlik» sözleriyle dolu beylik formüllerle kendilerini savunmağa çalışırlar.

## Sahte mesele yaratmak

Türkiye'deki yüzeycilik, aslında gü-

cünü doğulu kurnazlıktan alan ve son yılların yaygın taktiği hâline gelen bu tutumdan alıyor. Buna «kaydırmaca» ve «sahte mesele yaratma» demek de mümkün. 27 Mayıs öncesinde, devlet adamlığından kötü not alanlar, fikir hürriyetini kaldırıp muhalefetin söz hakkını kısıtlamak için bayvurdıklarını söylerlerdi. Hatta, daha ileri gidip yalnız demokrasiyi korumak değil, Türkiye'yi hızla kalkındırmak gerekçesini de yaptıklarına temel olarak kullananlar oldu. Onlara göre, kendilerini tenkit edenler, Türkiye'nin kavuştuğu dinamizmi terketmesini, eski günlerin pısrık ve uyuklu tutumuna dönmelerini istiyorlardı. Taktiğin ustalığı, tartışma zemininin kayıdırılmasındaydı.

Şimdi o günleri andırın, fakat tam tersine bir kaydırmacayı meydana koyan tutumlarla karşı karşıyayız. Ortada hiç tez vardır, hem de bütün gerekleriyle, ayrıca ortaya konmuş bir tez: Türkiye'de gerçek anlamıyla bir demokrasi kurabilmek için bazı bünye reformlarına, birtakım köklü ihtiyaç vardır. Bu tezi savunanlar, neler istediklerini de toprak reformu, Köy Enstitüleri, yeni devletçilik anlayışı şeklinde belirtmişler, mümkün olduğu kadar derinlere inerek amaçlarını gün ışığına çıkartmışlardır. Bekledikleri şey, halkı peşlerinden sürükleyebilecek güçteki liderlerin bu yönde harekete geçmeleri veya —liderler konusunda hayli hayal kırıklığına uğradıklarına— bu düşüncelerin serbestçe yayılıp teşkilatlanabilmesine imkân verilmesidir. Ama şimdi, karışıklık doğulu kurnazlar, bu istekleri tartışmaları radikallik unsurundan tutup, önce otoriter istekler şekline, sonra da otoriterliğin kendisi hâline getirme çabası içindedirler. Böyle, tartışma, reform tartışması olmaktan çıkarak rejim meselesi alanına sürüklenmektedir.

Reformları hızla gerçekleştirmenin rejimle ve rejim içindeki kurumlarla ilgili yönleri yok mudur? Elbette vardır ama, gelişmenin böyle ak — kara şeklinde kesin çizgiler için sokulması bu yönler üzerinde durulabilmesini, çözüm yollarının bulunmasını imkânsız kılacaktır. Hele, CHP. Bildirisinde yapıldığı gibi, demokrasi ile parlamantarizmi aynı şey saymak şeklinde basit teori yanlışlıklarına kadar gidilirse.

## Kökünü kurutmak

CHP, son yıllarda tâviz üstüne tâviz vermekle devrimcilikten ne derece uzaklaştığını pekâlâ bilmektedir. Devletçilik, eğitim, din ve halkçılık alanlarındaki gerilemelerin uyanık kafalarda yarattığı kargaşalık açıkça ortadadır. Şimdi, bütün bunları «demokrasinin bedeli» diye göstermek ve demokrasiyi kurtarmak için bu yollara sapanın zorunlu olduğunu göstermeğe çalışmak ne dereceye kadar dürüstce bir tutumdur? Aslında toplumsal bünyenin ve siyasi kadronun başka teydenleri, bambaşka hesapları yüzünden ortaya çıkan tâvizleri demokrasiye sıkı sıkıya bağlı saymanın gerisinde belki de çok basit bir taktik yatmaktadır: toprak sahiplerinin, tüccarın ve kasaba avukatlarının desteğine bir de demokrasiye inanmışların desteğini katmak.

Ama demokrasinin unsurlarını, temellerini ve işleyebileceği ortamın ana şartlarını bilenler, tutumlarında daha derine inmek zorundadırlar. Sayın İnönü'nün Türkiye'ye getirdiği demokrasi, tepeden inme bir demokrasiydi. Bir süre yürüyebilmiş olması, aynı şekilde bir iki denemeden sonra, «alışılarak» başarılı bir sonuca erişileceği anlamına gelmez. Asıl dikkatle üzerinde durulması gereken taraf, o —bir süre yürüyebilmiş denemelerin çöküş sebepleridir. Çöküş ya veya bu adamın tutumundan, karakterinden veya diplomasızlığından dolayı. Sebepler daha derindedir ve insanı, ister istemez, köklü bünye reformlarından yana olmağa sürüklemektedir. Demokrasinin kök budak salması, bunların başarılmasıyla birlikte gidecektir. Reformlardan yana olmamak, üstelik tâvizleri birbiri ardınca sıralamak, demokrasinin kökünü kurutmak olur çünkü demokrasinin kökü, utanç duvarlarıyla kaplı odalarda değil, halktadır.

## Boş laf etmek

Yüzeyde kalmak, yalnız düşünce cam-

bazılığın hoşlanan doğulu kurnazlar değil, aynı zamanda temelli menfaat yuvarlak sözler gerisinde saklamaları, cerenlerin de bayvurdıkları bir mesele. «Karma ekonomi» lafını Yüzeyde kalan devletçilik ve özel teşebbüs iddialarının üstüne yükleyip «karma ekonomi» formülünü her fırsatta lanamlar, aslında, yüzeyde kalmaları hâne bir örneğini vermektedirler. CHP. Bildirisi de bu yola sapmamak kendini alamamıştır.

«Karma ekonomi» ne demektir? gün yeryüzünde karma ekonomisi olmayan ülke hemen hemen yok: Yugoslavya karma ekonomi düşüncesinde, Amerika, İngiltere Devletleri de. Bu düşünce özüyle çeyrek yüzyıldır var ki, bir sonuca ulaşma temel inancı belirmeden, karma ekonomiden bahsetmek aslında birşey söylemek olur. Hele, Türkiye gibi bir ülke yalnızca «karma ekonomiyi» savunmak olsa birtakım kaymalar ve tavizler için pek elverişli bir perde kullanılır. Nitekim Türkiye'de bugün olan bu. Özel teşebbüs, daha onbey yirmi önce akla bile gelmeyeceği tâvizleri partinin, devletin vergi politikasına runcaya kadar temel tutumlarda sığdırmak dinletir olmuştur. Bu durum karma «karma ekonomi» deyiminin rengi olmuştur. Devletçiliği devletçilik yapmanın temelindeki inançtı. Bu inanç kaybolduktan sonra, ne gibi bir kesin kısıt konuşulsa konuşulsa, gerçek anlamında bir devletçilikten bahsedilemez. Olsa olsa, beğenilen «özel teşebbüsün yapamadığı» formülüne uyan ve devletin bir yük diye atılan devletçilikten bahsedilebilir. Yapılması gereken şey, «özel teşebbüs» ve sosyal kalkınmada akılcı yolları gidileceğine, yoksa kâr güdümlü yolların kör gidişine mi bel başlama konusunda kesin bir karar verip devletçiliğe varmaktır. İkinci yola uçulduktan sonra, karma ekonomi sözü, devletin teşebbüs lehine yavaş yavaş kemirilen bir sistemin adı olur. Bugün Türkiye devletçiliği ve devlet teşebbüsleri yolu seçenlerin elindedir. Yüzeyde kalırlar da, bu kaymayı örtün kalırlar bir ötek.



## Hükümet ve bağımsız adalet

Aydemir'in tevkifi üzerine, hukuk devleti şampiyonu Ahmet Emin Yalman derhal kaleme sarıldı ve hukukçuları ürperten şu satırları yazdı: «Zorbalık yoluna tutanlar, umumi huzuru bozanlar, kim olurlarsa olsunlar, kanunun kudreti azimle, temkinle karşılama dikilir. Talât Aydemir'in meselesinde hükümet, bu bakımdan tabii vazifesini sür'atle yerine getirmiştir. Bu yolda metanetle yürümeğe devam etmesi için her Türk vatanseveri hükümeti benimsemeli desteklemeli...»

Bağımsız adaleti, hükümetin oynacağı sayan bu yazı üzerine Bedii Faik, sert bir cevap verdi: «Adaletten hüküm giymemiş her hangi bir sanık aleyhine ileri geri söylemek hoş görülmez karşılıklı mı, aynı sanığı övmek de bemen bir hak olur. Bunu hatırdan çıkarmıyalım ve üç beş piç kurusu ile bir iki kurtlu kalemi bu yola sürerken, aksine de katlanmak mertliğini olsun gösterelim!»

Bu sert çıkışta, suçüstü yakalanan Yalman'ın cevabı, «dalgalılık yaptım» oldu!

Avrupadan dönen Kasım Gülek de «Siyasi tevkiflerin aleyhindeyim» diyerek, hukukçu olmadığını ortaya koydu...



Kadri Kaplan  
Sesini çıkardı

## Ankara Cezaevi

Eski Harp Okulu Komutanı Aydemir'in gelmesiyle, Ankara Cezaevinin manzarası değişti. Cezaevi Mendere's devrindeki manzarasını almaya başladı. Ziyaretçilerin cezaevine girmesi bir mesele oldu. Tabii Senatör Kadri Kaplan, bütün uğraşmalarına rağmen, hapisane müdürlüğünden içeri girme izni alamamıştı. Bununla beraber, tedbirli idare, ayrı bölmelerde de olsa, eski Harp Okulu Komutanını subay ailelerine küfretmekten mahkûm Nuri Beser ile aynı koşu yatırmak gafını işledi!

Üç ziyaret günü, Aydemir'i, ancak Dündar Seyhan ve Bahattar Yelita ile Hava Harp Okulundaki oğlu Metin Aydemir gördü. Metin, babasına, Harp Okulu öğrencilerine ait olduğu Milli Savunma Bakanlığınca yalanlanan kartı havi bir buket verdi. Karttaki halkçı ifade ilgi çekti: «Ülkü insanının davasında kişisel hırsların ve arzuların yeri yoktur. Ülkü insanının pek çok düşmanları bulunabilir. Fakat o, kimsenin düşmanı değildir. En büyük sevgilisi halktır. Mücadelesi ise, halk



Doğuda soygunlar çoğaldı — Gazeteler

— BENCE ÖNCE AHLAKI DÜZELTMEK LÂZİMİ..

düşmanlarına karşıdır.»

Bir gün önce de tabii Senatör Kadri Kaplan, sadece Dünya gazetesinde yayınlanan bir demece Aydemir'in sert cevabına ve tevkifine yol açan Meclis konuşmasını şiddetle tenkit etmişti. Kadri Kaplanın sözleri şudur: İnönü'nün konuşması tahriki olmuştur.

Memleketin huzur ve sükuna şiddetle muhtaç olduğuna ve güven oyu münasebetiyle böyle bir fırsat elde bulunduğu halde İnönü'nün bu şekilde konuşması bence milli menfaatlere bağdaşmaz. İktidarı daima bir umacı yaratmaya bağlı görme zihniyetini «öğü tasvir etmem.

Dün memleketi bunca badirelere götüren bir zihniyetin nasıl karşısına çıktığına, dünden önce tasfiye edileceğini zannedip de bugün hortladığımız teessürle gördüğümüz (her şeyi ben bilirim, ben idare ederim) diyen zihniyetin de daima karşısındayım. İnanmayanlar tarafından bir avuç olarak küymelendirilen, hakikatte çok vavem ve kuvvetli olduğunu zamantığımız parlamenter bir düzen içinde düşünmek ve reformist olan düşünüşün tam bir memleketçi görüş olduğuna inanıyorum.»

Bu arada basında ilgili bir noktaya dokunmak lâzım. Tevkif haberi, Yeni Sabah'ın Fıslıtısının da belirttiği üzere, Aydemire karşı duyulan sempati ve antipatiye uygun olarak her gazetede farklı şekilde çıktı. Bir çok gazete, Cezaevine girenken Aydemir'in: «Görüyorsunuz işte, Allah kimsesi bu duruma düşürmesin» dediğini yazdı. Halbuki Cezaevine girerken eski Harp Okulu Komutanının tam yanında bulunan tek gazeteci ise onun: «Bir şey söyleyecek misiniz» sorusu üzerine, lakıylı bir el işaretleriyle: «Ne diyeyim» cevabını verdiğini kesin şekilde belirtiyor.

Basının bir adamı büyültmek ve küçültmek için, olayları değiştirmeye her halde ihtiyacı yok. Bununla beraber Aydemir olayından en çok zararlı çıkan yine de basın oldu. Savcılar, Aydemir'in beyanatını yayınlayan gazetelere karşı harekete geçtiler. Meşhur Cezaevi Prof. Faruk Erem ise, gazeteciyi başkasına

ait bir sözü yayınlamaktan suçlu saymanın anayasaya ve basın hürriyetine aykırı olduğunu haykırıyor. Ama aldırın yok...

## Pasta yesinler

Geçen hafta, İstanbulda gecekonduları ziyaret eden yeni İmar ve İskân Bakanı Fahrettin Kerim Gökay, «Ekmek bulamazlarsa, pasta yesinler» diyen Marie-Antoinette kadar halkın derdini anlamadığını ortaya koydu. Bakan, bin bir sıkıntı ve korku içinde bulunan gecekondulardaki halkla «Rahatsız, telefon derdiniz yok» gibi şakalar yapıp: «Günlük ekmeğini bulamayan insanlara, ciddi ciddi «Birleşin, blok apartmanlar yapın» dedi. Daha da ciddileşerek: «Bu memlekette yeniden gecekonda yapmak, vatana kötülük bakanlıktır» buyurdu. Ashında, vatana kötülük edenler, yıllardır bir arsa ve mesken politikası ortaya koymayıp arsa ve apartman vurguncularına göz yumuşu çıkarı ve bilgisiz politikacılar. Ağ vatandaş şehre akacak ve Gökay zihniyetindeki bakanlar hiç bir zaman ciddi bir mesken ve arsa politikası ortaya koymayacakları için, binlerce yeni gecekonda yapılacaktır. Bu, ma-

tematik bir gerçektir. Vatandaşın başını sokacak dört duvara sahip olması ise, yeryüzündeki hakların en mukaddesidir.

## Kapitülasyon mu?

Şevket Süreyya, Aydemir Vatanda bir cenebi ilaç firmasının dolaplarını açıklıyor:

«İsmi bilinen ve herkesçe tanınan yabancı bir ilaç firması memleketinde bir ilaç fabrikası kuruyor. Firma büyüktür. Yetkili de. Dövizce tanınmıştır. Bu kuruluşta hisselerin % 55 sini alıyor. % 27 sini de piyasaya dağıtıyor. Fabrikasının kuvelesinde ham veya yarı mamül maddelerin kurucu fabrika tarafından teslimi kaydı var. Hisse ekseriyetine dayanarak bunu Türkiye'ye gene kurucu firma veriyor. Ama ithal ve maliyet fiyatlarını tayin eden kendisi. Dış merkezden birer ikişer gün için yıllık toplantıya gelen adamlarına astronomik rakamlı paralar ödüyor. Muazzam şirket masrafları çıkarıyor. Ama kârlar da muazzam. Çünkü dahildeki satış fiyatları husûdüdür.»

Bazı dürist Türk hissedarlar için bu kadarını bir soygunculuk sayıyorlar. İtiraz ediyorlar. Türk parasını koruma kayıpları ortaya dökülüyor ve dışarıdan alınan maddelerin dünya piyasası fiyatları üstünden teslimini istiyorlar. Dışarıdaki kurucu şirket merkezini terk ediyor. Hatta bu kârlı ithalata bir İtalyan firması ölümsüz temsilatörüne talip oluyor. Ama kurucu firmasının mukeylesinde kayıt var: Ham madde ve yarı mamülleri kendi verecektir! Onun için çıkar yol şu: Yerli hissedarların elindeki yor. Hem de 27 misli bedelle bütün hisseleri satın almak. Al-Bundan sonra ise ağır fiyatlarla memleketi ham madde ve yarı mamül madde sokmasına kim anı olacak?

Pek iyi bu maskeli bir kapitülasyon değil mi? Hem de Türkiye Türk müstehlikli aleyhine ve Türk makamlarından geçirilmiş bir mukavele ile işleyerek? Şimdi memleket bu tertiplerle çeşitli alanlarda karşılaşılmaktadır. Firmanın adını ticari itibar aleyhine bir teşhir olmamak için vermedik. Verebiliriz

de. Fakat buna benzer olayları açıklamaya devam etmek isteriz. Çünkü bu memleketi halkın menfaati ve devlet kontrolü denen müesseselere saygı gösterilmezse, bugün kapitülasyona benzer inhisarlar, yarın bir yarı müstemleke durumu doğurabilir.

Yerli ilaç sanayii de daha farklı çalışmıyor. Halk yararına kurulacak bir idare, ilaç sanayii tereddütsüz devlettedir — melidir.

## Talim Terbiyede oyun

Talim Terbiye Dairesinin odalarında Milli Eğitim faaliyetinin müfredat çalışmaları yapılır. Ancak bu çalışmalar sadece nazari olarak mevcuttur. Fihlyatta çalışmaların esaslarını «samsür» teşkil eder. Reddedilen ya da kabul edilen kitaplar arkasında yüzbinler oynar. Talim Terbiye üyelerinin «uygudur» demesi bir adama binler kazandırır. «Okullara alınmaz» demesi kitabın basımını durdurmağa yeter. Talim Terbiyede bu yetkiye sahip olanlar yetkilerinin bu yönünü gayet iyi bilirler. Bilhassa kâhli noktalarını tutmayı çok iyi bilen sağcı bir grup kitapların reddi ve kabulü konusunda bir de «bu komünist bir kitap» diyebilme ferahlığı içindedir.

Talim Terbiyedeki sağcılardan bir grup satın alınacak 100.000 liralık bir kitap listesi üzerinde son günlerde mükemmel bir menfaat örneği vermiştir. Ük önce, seçim işine müdahale edip kendi kitaplarını satırmak için gayret göstermişler, bu gayretlerinde muvaffak olmayıp da kendi kitapları reddedilince diğer kitaplara —ki evvelce Talim Terbiyede uygun bulduğu kitaplardı— komünist, olumsuz, ahkâkîliğe teşvik edici, yafatları yapıtırmayı satın almayı durdurmağa çalışmışlardır.



Fahrettin Kerim Gökay  
Kaş yerine göz...









## AÇIKLAMA

# Cavid Oral'ın Cevabı...

CHP. ve AP. etiketiyle iki defa Tarım Bakanı olabilen Cavid Oraldan eğlenceli bir küfürname aldık. YÖN'ün, ilk tasarıyla Tarım Bakanının yaptığı değişiklikleri karşılaştırarak, Anayasa çerçevesinde ortaya koyduğu tenkitlere cevap vermekten dikkate kaçınan Oral Ağanın sevimli yazısı, hem eğlenceli, hem de bir bakanın seviyesini gösterdiği için öğretici... Bizi kimler idare etmiş, yarabbil!

Her çevreden gelen sert tenkitler karşısında, İnönü Hükümetinin bile «Efendim, ön projedir» diye savunmakta kaçındığı tasarı ile ilgili cevabı, okuyunuz, gü-lünüz ve bir bakanı tanıyınız. Üşenmezseniz cevabı, YÖN'ün 9 ve 28 nci sayılarında çıkan yazılarımızla karşılaştırınız.

Okuyucularımızın çok iyi bildikleri şeyleri, bir defa daha tekrarlamamak için cevabımızı burada kesiyoruz. Yalnız çok ufak bir nokta: Oral Ağa, şahsî arazisinin miktarını (Oral ailesinin değil), Bakanlar Kurulunda 2 bin, YÖN'e ilk cevabında 1500 dönüm olarak gösterdiğini kabul ediyor. YÖN'e cevabında Bulduktaki 500 dönüm arazisini hesaba katmamış... Sonrada Cavit Ağa konuşuyor: «Yalan söylemek hiç âdetim değildir!..»

## YÖN Dergisi Yazı İşleri Müdürlüğüne

27/6/1962 tarih ve 28 sayılı derginizde sözde toprak reformu tasarısını konu yapan gerçekte maksatlı bir şekilde şahsımı hedef tutan ve yazı nezaket kaidelerinin sınırlarını aşan makalelerinizi okudum. Fakat hiç hayret etmedim. Çünkü yazılarınızı, derginizin herkesce bilinen doktriner karakterine ve insanları yıpratma metoduna çok uygun buldum. Ancak pek önemli bir memleket davasının bu şekilde müşahaslandırılmasını ve taahhif edilmiş bulunmasını görmekten müteessir oldum.

Kaldı ki aşırı bir sosyalizm akidesinin yayıcısı ve savunucusu olduğuna ne gir hayatına başladığı günden beri göstermiş bulunan YÖN Dergisinin biraz daha ciddi, biraz daha objektif olması icabetmez miydi?

Amma ne yazık ki Toprak Reformu gibi bu kadar mühim bir kanun mevzuu hakkındaki makalelerinizde ciddilikten ve samimilikten bir eser bile yoktur. Zira yazılarınız, önce Bakanlıklar arası teşkil edilen ve Üniversite Profesörlerinin de iştirak ettiği ve konu üzerinde geniş kadrolu salâhiyetli bir heyet tarafından prensipleri tesbit edilen ve esasları hazırlanan ve sonra da benim başkanlığında çalışan bir heyetin tamamladığı bir reform tasarısını bu kadar inel, bu derece gayri ciddi ve böylesine bir ihâsalilik içinde müteâla etmek ve küfülelmektedir ki bu davranışınız aklın, mantığın ve vicdanın kabul edilebileceği tahmin olunamaz.

Fakat kasıtlı ve peşin hükümlere dayanan bu yazılarınızı okuyan herkes, derhal anlamıştır ki sarf edilen bu gayret ve takip edilen taktik, Toprak Reformu tasarısının ilmi bir şekilde ve ilmi bir metodla kritizini yapmak değil, politik ve demagogik bir ifade ve eda ile doğrudandandandır. Fakat doğruya şahsima isnad ve iftiralar yöneltilmektedir. Amma bu cabanızın mânasını anlamak için bir şey midir?

YÖN, 18 TEMMUZ 1962

### Anayasanın Âmir hükümleri

Evet ne yapalım aramızdaki görüş ve anlayış farkı çok büyük. Çünkü siz, Toprak Reformunun yalnız politik bir mevzu yapılmasını ve bütün toprak sahiplerinin arazilerinin ellerinden alınmasını ve nerede ise bu insanların vatandaşlık haklarından mahrum edilmesini isteyen ve bunun iddia ve ihtiras ile çürütülen aşırı doktrinlerdir.

Ben ve tasarının hazırlanmasında emekleri geçen değerli uzmanlar ise, Anayasamızın vatandaşa tanıdığı eşitlik hak ve hürriyet ilkeleri ve prensipleri içinde normal hukuk kaidelerine bağlı bir Devlet nizamının anlayış ve görüşü ile davranan insanlar durumundayız. Tasarı her şeyden önce Anayasanın 37, 38, 41 ve 42 nci maddelerinden ve bu maddelerin mâna ve esprisinden kuvvet alarak hazırlanmıştır. Zira değerli hukukçu arkadaşlarımız da katıldığı bu heyetten, sizin anlayış ve arzunuza göre Anayasaya aykırı ve hukuk nizamımızı zedeleyici hükümleri için alan bir tasarı çıkamazdı.

### Dağıtım miktarı :

Şüphesiz ki bugün modern menleketlerin kabul ettikleri gibi her milletin millî yapısı içinde toprak mülkiyetinin ve toprak rejiminin kendine göre bir özelliği vardır; sosyal ve ekonomik problem ve cereyanların önem taşıdığı bu konuda budaşuduz bir toprak mülkiyetinin var olmasını ve devamını kâde etmek zamanı da geçmiştir. Ancak bu, sizin arzularınız gereğince toprak mülkiyetini bütünlükte inkâr ve red etmek demek değildir. Bugünkü dünyada toprakta özel mülkiyetin aşırı derecede kaytılanmasını, hazin aktâfları ile birlikte demirperdenin arkasından başka nerede görmek mümkündür?

Toprak Reformu tasarısını her oku-



Cavid Oral  
Bakanlık da yazdı!

yan kimselerdir ki, bu tasarının çok belirli karakteri Türk köylüsünü toprak sahibi yapmak ve iktisaden yaşayabilir aile ziraat işletmeleri yaratmaktır. Ve yine herkes görecektir ki, 5.000 dönümle kaytılan azami özel mülk büyüklüğü yalnız kurak bölgelere inhisar eder. Zira bölgelerin özelliklerine kuru veya sulu ziraat yapılarına ve verim kabiliyetleri ne göre bu miktar azalmakta ve iyi iklim ve toprak şartları altında 1.000 dönüm kadar inmektedir. Bunun yanında işletme kredisi ve işletme vasıtaları birlikte nazarı dikkate alınmak suretiyle köylüye dağıtılabilecek toprak miktarı ise gündüze kadar tatbik edildiği gibi 5 dönüm, 10 dönüm olmayacak ve bir köylü ailesini besleyecek ve onu memleket istihsaline faydalı kılacak miktara çıkarılmaktadır.

Kanunlaştırmanın on yıl müddetle taksitlendirilmesi, toprağın gerçek bedeline nazaran istihlak edilmesi, kanunun makabline teşmil edilememesi gibi bu hususlar, Anayasamızın Âmir hükümlerindedir. O halde bu hususlarda beni hangi hak ve hangi vicdan ölçüsü ile tenkid ve muvazane eder, yapıcı bir zihniyetle ve çok iyi niyetlerle hazırlanmış bulunan bu tasarımı gözelemeye kalkışabilirsiniz?

### Kadastro:

Kadastro işlerine gelince, bu da sizin maksatlı olarak umumî efkârı bulandırmak için ileri sürdüğünüz şekilde değildir. Kadastro işleri Toprak Reformunun tatbikatını 100 yıl, 200 yıl geciktirecek bir mesele asla teşkil etmez. Eğer yurt topraklarının kadastro bu güne kadar yapılmamış veya tamamlanmamıştı bünde benim bir kabahatim olabilir mi?

Kaldı ki Toprak Reformunun sadece bir bölgede değil bir çok bölgelerde birden başlamasına kadastro mecburiyeti mani olmayacaktır. Zira bugünkü ileri teknik imkânlar ve vasıtalar hem istenilen bölgenin kadastro sürecine çok süratle yaptırmayı mümkün kılar ve hem de Devlete ve hususî şahıslara ait toprakların miktarının belli olmasıyla Reformun gerçekleştirilmesi hızlandırılır. Ben de size soruyorum komünist memleketlerin dışında ve cebri bir metolla dünyanın neresinde çok kısa bir zamanda tasarının derpiş ettiği anlamda şunülde bir toprak reformunun yapıldığı vakidir?

Size şunu haber vereyim ki eğer Devletin mallı takatı ve teşkilât gücü imkân verirse ve Devlet her yıl, tasarıda derpiş edildiği gibi en azdan 100 milyonluk bir özel fon kurabilirse, imar ve islahât kültür arazisi halioe getirilebilecek 10 milyon dönümlük araziyle 20 milyon dönümlük sair topraklar üzerinde metodlu ve bilgili bir çalışma ile bu reformu gerçekleştirerek mümkündür. Hangi modern ve demokratik memleket bu muazzam işi bir iki senede halletmek imkânını bulabilmiştir. Size şu ciheti de haber vermek isterim ki bu tasarı esas kanunun prensip ve hükümlerini içine almaktadır. Bu kanunun tatbikatını kolaylaştıracak teşkilâtlanma kanunu, tüzüğü, talimatnamesi, dağıtım ve çok küçük toprakları toplulaştırma örnek planları hazırık halindedir.

4753  
sayılı  
kanun:

Diktat nazarını çeken diğer bir nok-

ta da bu tasarı münasebetiyle 1945 yılında çıkarılan 4753 sayılı çiftçiyi topraklandırma kanununun konuşulması sırasında geçen münakaşaları, kendi tezinizi haklı göstermek emeliyle tek tarafı olarak bu nesriyate karıştırmamız olmuştur. Ve bir taraf methisena edilirken diğer taraf batırılmak istenmiştir. Niçin ve neden?

1945 de çıkarılan 4753 sayılı kanunun toprak miktarını 50 dönüm indirecek olan o malmın 17 nci maddesinin Halk Partisi Kurultayı tarafından red edildiğini ve Büyük Millet Meclisinde tasvip görmediğini mucip sebepleriyle ve okuyucuya mukayese imkânı verecek karışıklı tartışmaları olduğu gibi niçin neyretmediniz?

Hattâ bu yeni toprak reformu tasarısını da önce okuyucularınıza arz etmek ve sonra tenkidine girişmek bir iyi niyet eseri olmaz mıydı?

Amma sizin maksadınız Toprak Reformu tasarısını ilmi ve objektif bir görüşle hak ve hakikata uygun bir şekilde tenkid etmek değil ki..

Bütün mesele galiba beni töhmetten dörmek ve beni tehdide kalkışmak gayesi ne matuf bir davranış gösterisinde bulunmaktır.

Bu davranışınızı ciddilikle bağdaştıramadım ve bir lâfite olarak karşıladım doğrusu. Zira, ben malum metodunuzdan çekinecek ve korkacak ve prensip ve kanunlarından fedakârlık edecek bir insan değilim. Bunu böyle biliniz.

Şüphesiz ki hiç bir kanun tasarısının noksanız ve kusursuz olduğu iddia edilemez. Toprak Reformu tasarısı da, kıymetli iki hey'et tarafından hazırlanmış olmasına rağmen eksik kalmış tarafları bulunabilir. Yalnız bu tasarı henüz son şeklini almamıştır. Daha Hükümet tarafından incelenecek ve sonra Büyük Millet Meclisinde etraflı konuşma ve tartışmalara tabi tutulduktan sonra kesin ve kâmil şeklini alması olacaktır.

Şu halde, YÖN'ün aşırı sosyalist yazıcılarının bu hususta fikir ve kanaatleri varsa, umumî efkârı ciddi olarak ıslahatmak imkân, fırsat ve vakitleri de var demektir.

Yalnız şu kadarını söylemeliyim ki, bu tasarımı hazırlayanlar ne toprağı hiç çek saksısında görmüş, ne ziraat işletmeciliğinde başarısızlığın hüsrânını uğramış ve ne de şu veya bu hisler tesiri altında hareket etmiş kimselerdir. Bu tasarımı hazırlayanlar, memleketin sosyal, politik ve ekonomik durumunu, istihsal kapasite ve gücünü ve gerçek şartlarını en azdan sizin kadar bilen ve sosyal adaletin tahakkukunu ve Türk köylüsünün topraklanmasını canı gönülünden isteyen insanlardır. Bundan dolayı hazırladıkları tasarının Millî bünyeye uygun, sosyal ve ekonomik hayatımızda muvazene sağlayacak bir tasarı olduğu inancı ve vicdan huzuru içinde bulunuyorlar.

### Arazimin miktarı :

Size merakınızı gidermek için arazimin miktarını tekrarlamakta fayda bulunmaz. Vekiller Heyetinde bir söz sırasında, arazimin miktarını 1945 yılında da 2000 dönüm bütünde 2000 dönüm olduğunu söylemiştim. YÖN'de 1500 dönüm deyişim Akdam köyündeki arazimin miktarıdır. Bunun dışında 500 dönüm de Bulduk da olduğuna göre mevcudu 2000 dönüm eder. Yalan söylemek hiç âdetim değildir. Bu ancak isnad ve iftiraların ahlâk edindiği bir şeydir. Sayet arazimin miktarını tapu miktar ve numaraları ile öğrenmek ihtiyacında iseniz Adana tapu dairesine müracaat ediniz.

### Size son sözlerim şudur:

Ben ne bir sınıf sözcüsüyüm ve ne de bir sınıf mücadelecisüyüm. Benim gözümden bir ve bütün olarak yalnız Aziz Türk Milletinin varlığı, menfaatleri ve esenliği vardır. Düşüncelerimde hâkim olan budur. Kalbimin derinliklerinde yine bu insanlar hâkimdir. Eğer yurdumuzun bugünkü sosyal ve ekonomik şartları karşısında zaruretine inandıysam bu Toprak Reformu Tasarısını kanunlaştırmaya ve gerçekleştirmeye bunda naçiz bir payım ve bir reyim olmasın bahiyarlığına duyurum.

Cavid Oral  
Adana Milletvekili

## BİZİ NASIL GÖRÜYÖRLER?

# Türkiye'yi Bekleyen Meseleler

**Fransanın Orta Doğu uzmanlarından Pierre Rondot, katolik ve muhafazakâr «La Croix» gazetesinde, Türkiye ile ilgili bir yazı dizisi yayınladı. Muhafazakâr Avrupanın aydın çevrelerinin görüşünü yansıtan yazıyı, varılan hükümlerdeki doğruluğun veya yanlışlığın takdirini okura bırakarak sunuyoruz:**

### Banka ve proleter seli

Dünyanın bütün büyük şehirlerinde olduğu gibi, İstanbul'da da ortak kararlar kararlar ışıklar yanıyor. Neon lambaları, eski yeni bütün caddeleri aydınlatıyor ve dar kaldırımları dolduran insan selinin solgun çehresini ortaya koyuyor.

İstiklal caddesi İstanbul'un en büyük caddelerinden biri. Bu caddede, bir zamanlar Pera denen, şimdi ise Beyoğlu ismini taşıyan eski ve Avrupalı bir semt katediyor.

Seneler önce İstiklal caddesini görmüş bir kimse, bugün tekrar aynı caddeye inse, eminim ki değişen üç şey karşısına çıkacaktır. Evvelâ, bankaların sayısının son derece artmış olduğunu görecektir. İkincisi, bankaların kurulan bankaların çoğunu özel teşebbüsün hizmetindeki finansman organları teşkil ediyor. Bunlar, faizler ve çeşitli ikramiyeler yoluyla küçük kasalardaki paraları kendilerine çekmenin yollarını arıyorlar.

Banka terimi, Türkiye'de çeşitli tipte müesseselere verilen bir isim. Hatta bazan, Sümerbank ve Etibank gibi az veya çok ihtisasslaşmış devlet teşebbüslerine de banka deniyor. Fakat, son zamanlarda kurulan bankaların çoğunu özel teşebbüsün hizmetindeki finansman organları teşkil ediyor. Bunlar, faizler ve çeşitli ikramiyeler yoluyla küçük kasalardaki paraları kendilerine çekmenin yollarını arıyorlar.

Türkler, mizaç itibarıyla sinema ve tiyatroya çok düşkünler. Eskiden karagözle yetinirken bugün modern tiyatro ve opera-lara sahipler. Fakat Beyoğlu'nda daha ziyade sinemalar ve gece kulüpleri var. Sinemalar hakkında söyleyecek fazla bir şey yok. Bunlar daha çok yabancı, ara sıra da yerli filmler oynatıyorlar. Gece kulüplerine gelince, bunlardan bir kısmı sazlı ve alaturka şarkılı. Çoğu da «varyete» li. Buralarda, hiç bir sanat değeri olmayan «oriental» danslar yapılıyor.

Gece kulüplerinin pek mütevazı bir müşteri topluluğu var. Bir çoğunun kapı-

sında şöyle bir lehva asılı esalona şapka veya palto ile girilemez.

İstiklal caddesinin en çok dikkati çeken tarafı, kaldırımları dolduran ve hattâ caddeye taşan kalabalık. Bu kalabalığın çoğunluğunu köylülerden kopmuş kasketli insanlar teşkil ediyor. Son senelerde, İstanbul'da, suni bir nüfus şişmesi bariz bir şekilde gözle çarpıyor.

Yol bakımından Türkiye'de büyük bir terakki var. Eskiden Atatürk daha ziyade demiryolları ile yetinme yolunu tutmuydu. Çünkü bu otarşik bir idare anlayışına daha çok uyuyordu. Fakat, son 15 sene içinde, stratejik sebeplerle, hemen her yer birbirine bağlayan yollar yapıldı. Mamafih, bu yolların bir kısmı bir hayli kalitesiz. Amerikan yardımı ve geniş teçhizat kolaylıkları, yolların yapılmasını, arabaların artmasını ve akaryakıt satın alınmasını sağladı. Dış borçlar ve köylülerin çözülmesi memleketin fakirliğini bir kat daha artırdı.

Türkiye'de ziraat makinelileşme de yakın zamanlarda başladı. Ve ilk zamanlar iyi neticeler doğurdu. 1950 — 60 devresinin iktidar partisi olan Demokrat Parti «kırk bin traktör partisi» olmakla övünüyor. 1953'de Türkiye, çok müsait bir konjonktürde dünyanın üçüncü büyük buğday müstahşisi görünüyor. Bu devrede geniş ölçüde ihracat da yapıldı. Fakat kısa zaman sonra madalyonun öbür tarafı görüldü. Erozyon toprakları mahvetti ve mera yetersizliği yüzünden hayvancılık büyük bir tehlike ile karşı karşıya kaldı. Türkiye, bugün Amerikan buğdayına muhtaçtı. Korkunç bir hızla çoğalan işsiz köylüler büyük şehirlere akın ediyorlar. Rakamların dışı, maalesef, çok açık. Bugün İstanbul'da iki milyon kişi yaşıyor. Şehrin nüfusu 15 sene önce iki misli arttı. Fakat, ailelerin üçte birinden çoğunun evi tek bir bölmeden ibaret. Sokaklarda 35 bin başıboş çocuk var. Nüfusun 1/5 den çoğu gecekonduya yaşıyor.

### Gecekondulardaki Türkiye

Gecekonduların çoğalışı büyük bir problem teşkil ediyor. Fakat, Türkler mese-

lerin samimiyetle ortaya konması gerektiği inancındalar. Davanın çözümünü ancak bu şekilde kolaylaşacağını biliyorlar.

Ankarada gecekonduyla ilgili hemen herşeyi öğrenmemiz mümkün oldu. Ankara 1923'de 30 bin nüfuslu iken, bugün 800 bin kişiyi barındırıyor. Fakat, halkın yüzde kırk beşi eyni 350.000 kişi şehrin civarına rastgele yayılmış köylülerden meydana geliyor. Bunlar gecekonduya yaşıyorlar. Ankarada gecekonduya ekseriyetle elektrik var. Fakat su yok, lağım yok, taş döşeli yol yok. Belki de hepsinden kötüsü gecekondu sakinlerinin istikrarlı ve teminatlı bir işi yok.

Ankara, Türkiye'nin gecekondu probleminin en bariz bir şekilde ortaya çıktığı şehir. Çünkü, İstanbul'da gecekonduya yaşayanlar nüfusun yüzde 21 ini, İzmirde yüzde 18 ini teşkil ederken, Ankarada bu oran yüzde 45. Fakat mesele için en çok çalışılan şehir de yine Ankara.

Türkiye'de gecekondu problemi 1950 senesine doğru ortaya çıktı. 1950 senesinden itibaren 240.000 kadar gecekondu yapıldı. Bunlarda aşağı yukarı bir milyon insan yaşıyor. Bu rakam Türkiye'de şehirlerde yaşayanların yüzde 20 sine tekaül etmektedir.

Türkiyede gecekondu bu kadar süratle çoğaltan sebep nedir?

Gecekondularda iki tip insan yaşıyor. Bir kısmı gecekondu sahipleri, gelir seviyeleri, artan kiralari karşılamadığı için şehirden kopan küçük memurlar, müstahdemler ve zanaatkarlar Diğer bir kısmı gecekondu sakinleri ise, ziraatin yetersizliği yüzünden ümitsizliğe düşmüş ve şehrin cazibesine kapılmış köylüler. Fakat bu sonuncu grup şehirden ekseri, tam bir işsizliğe mahkûm oluyor. Türkiye'de nüfus, ortalama olarak senede yüzde 3 atarken bu oran büyük şehirde yüzde 5,5 a çıkıyor. Gecekondular, iyi kötü bu insan dalgasını yutmağa çalışıyorlar. Tabiiatle bu durum bir takım beceriksiz spekülasyonların ortaya çıkmasına yol açıyor. Bunlar, satılmak veya kiraya verilmeğe üzere gecekondu yapıyorlar.

Bu durumda ne yapılabilir? Şüphesiz bunların yerini alabilecek meskenler hazırlanmadan, gecekonduların yıkılması bahis konusu olamaz. Çare olarak belediyelerin devletin elindeki toprakları alarak, rasyonel bir plâna göre hazırlamaları ve buralarda mesken inşaatını teşvik etmeleri düşünülebilir. Bunun için de bizzat yardım etmek ve tapu sicili dağıtmak gereklidir. Böylece, on sene içinde gecekonduları masnedecek ve nüfus patlamasını karşılayacak bir milyon dört yüz bin civarında mesken inşa edilebilir. Fakat bu hastalığı eskülden kurutmaktan ziyade, onun arızını tedaviye çalışmak olacaktır. Bir taraftan mesken inşa ederken, diğer taraftan da gecekondu problemini doğuran göçlerin bir sosyal olay olarak etkili gerçektir. Siyasal Bilgiler Fakültesi Öğretim Üyelerinden, İbrahim Yaşa (İbrahim Öğretmen olacak) 1958 de «Ankarada 150 gecekondu üzerinde bir inceleme yaptı. Bu monografiyi, mümkün olduğu kadar süratle meselelerin bütünlüğünü inceleyen etüdlerin takip etmesi şart. Selahiyetli ma-

kamlar, 1963 den itibaren şehirli proletaryanın problemini bütün genişliği ile ele alacak bir sosyo — ekonomik araştırmaya girişileceğini söylüyorlar.

### İşsizlik..

Aslında gerek kaldırımları dolduran işsizler, gerekse kenar mahallelere yığılan gecekondu Türkiye'de daha temel bir mesele olan arazları Gizli işsizlik. Bu konuda Çalışma Bakanı ile faydalı bir görüşme yaptık.

Kendisi de eski gazetecilerden olan Bay Bülent Ecevit, sorularımıza çok büyük bir nezaketle cevap verdi. Çalışma Bakanı kabinesinin en genç üyelerinden biri.

Bay Ecevit, bakanlığının karşı karşıya bulunduğu çetin problemleri hiç gizlemiyor. Fakat, kendisi iyimser. «Bir yıl içinde, işsizlik bizim için artık bir problem olmaktan çıkacak» diyor Ecevit'e göre artık plânlamaya mazide olduğundan daha şumullü bir şekilde başlamak lazım. Memleketin mali imkânları, iktisadi istikrarı bozmadan en iyi şekilde kullanılmalıdır. Şu anda, dış yardım hariç, millî bütçeden üç milyarlık, iktisadi devlet teşebbüslerinden de iki milyarlık yatırım fonunun sağlanabilmesi, özel teşebbüsleri de kamçulayacak ve yatırımları arttıracak bir rol oynayacaktır.

Bay Ecevit diyor ki, işsizliği ancak sanayileşme yolu ile yenebileceğiz. Biz bir ziraat memleketiyiz. Biri teknik sayesinde, ziraat verimliliği arttırmak zorundayız. Bu durumda ziraat işçilerinin sayısı zaruri olarak azalacaktır. Bu da, köyden şehire bugün künden de kuvvetli bir akım doğuracaktır. Ziraatin rantını arttırmak derpış edilince, sanayi gelişmesini de düşülmek lazımdır.

Çalışma Bakanına ücretleri arttırmanın mümkün olup olmadığını soruyoruz.

— Tabii mümkün, diyor Zaten, Zor-guldak maden işçilerinde olduğu gibi ücret artışları başladı bile. Bunlar eskiden yüzde 6,5 lira kazanırken bugün iki lira fazla alıyorlar. Eskiden grev hakkı mevcut değildi. Fakat devletin hakemliği işçilerin lehine rol oynayabilirdi. Yeni anayasa grev hakkını tanıyor. Yakında grev hakkını düzenleyen ve sendikaların tabii olduğu rejimi ıslah eden bir kanun çıkacak.

Bir kaç hafta önce, Bay Ecevit patronlarla işçilerin eşit haklarla işbirliği ettikleri bir toplantı tertip etti. Kendisi grev ve kolektif iş akiti ile ilgili metinlerin karşılıklı bir anlaşma eseri olması gerektiğine inanıyor. Nitekim bu toplantıda bir çok prensip üzerinde anlaşmak mümkün oldu. Fakat, Çalışma Bakanı bu konuda şahsen oynadığı büyük rolün üzerinde hiç durmayacak kadar mütevazî. Öğrendiğimize göre, işçilerle patronlar arasındaki görüş ayrılığı, ancak bakanın mahirane aracılığı sayesinde yumuşandı. Bunu söylüyorlar, otoritesinin, işçilerden gerekli tavizleri kormak için bilhassa gerektiğini ilâve ediyorlar.

Çalışma Bakanı, köylülerin sosyal kulmardan istifade edip etmediklerini sorduğumuzda, bu güç bir iş diye cevap veriyor. Durumu tetkik ettik, ziraat işçisinin



Ankarada işçi yürüyüşünde çıkan olaylardan görünüm



İşte kocaman bir gecekondu mahallesi...

tarif etmek gerçekten pek zor Türk köylüsünün çoğu hem kendi oprağını ekliyor, hem de büyük toprak sahipleri yanında çalışarak geçimini sağlıyor. Fakat toprak sahiplerinden para almıyor. Elden edilen mahsülden, çalışma derecesine göre bir kısmı kendisine veriliyor.

İkinci Dünya Harbinden sonra Türkiye'ye giren sosyal güvenlik tedbirleri henüz çok geri durumda. Endüstride bile ancak 800.000 işçi için işsizlik tahsis konusunu. Bunları on kişiden fazla işçi kullanan teşebbüslerde çalışan işçiler teşkil ediyor. Köylüler için hususî bir rejim düşünülmüyor. Sağlık Bakanca da, kendi yönünden bütün halkı ilgilendiren tedbirler araştırıyor. Çeşitli sistemler mütteakiben tek bir sistem halinde toplanacak.

Bay Ecevit, son olarak, ekonomik kalkışma, her şeyden ziyade işçilerin teknik mükemmeliyetine bağlı diyor.

Çalışma, sanayi ve millî eğitim bakanlıkları her biri kendi okumandan teknik eğitimi geliştirmeye çalışıyorlar. Sendikalar da bununla meşgul. Milletlerarası Çalışma Teşkilatı yetkinlerinin eğitimleri için yardım ediyor. Fakat, sarfedilen gayretlerin daha ahenkli bir hale getirilmesi lâzım. Bunun için çalışma bakanlığı özel bir komite kurmuştur.

Türkiyeyi geçerken ziyaret eden Fransız parlamento heyeti teknik eğitim konularına büyük bir ilgi gösterdi. Bay Ecevit, teknik yardım konusunda Fransızların vaatlerinden duyduğu memnuniyeti belirtti. Şüphesiz bu konuda iki memleket arasında samimi bir işbirliği olabilir. Fransızların dostluğu da, kendini en iyi bir şekilde bu sahada gösterebilir.

### Sendikalar kuvvetleniyor

Türkiyede işçiler gittikçe büyüyen bir kuvvet teşkil ediyor. İstanbulda 100.000

kışkı bir araya getiren 31 Aralık kütle hareketi de bunu göstermektedir. Hükümet de meselenin farkındadır.

Fakat bu kuvvet teşkilatlanıyor mu? Eğer teşkilatlanıyorsa hangi metodlarla ve hangi limitlerle.

Türk sendikacılığını ancak son aylarda, daha sarıh bir ifade ile ancak 27 Mayıs ihtilalinde sonra çocukluktan kurtuldu. Bu gıcıkmenin sebebi neydi? Çalışma Bakanı Bülent Ecevit bunu şöyle izah ediyor: «Eski kideden Türkiye'de lüzumundan çok daha fazla sendika vardı. Fakat, grev hakkı olmadığı için, sendikaların hikmet vücudu ortadan kalkıyordu. Ortada ideolojik sebepler olmadığı halde sendikalar bölündüler. Türk sendikalarına komünist sızması bahis konusu değil. Fakat yeni rejim grev hakkını tanıyacığını açıklayınca, sendikalar toparlandılar ve gruplaştılar. Bunlar, milletlerarası hükümetlerarası sendikalar konfederasyonuna «Türk — İş» adıyla katıldılar. Menderes hükümeti, Türk — İş'e milletlerarası konfederasyona katılma izni vermemiştir. Bu izin, 27 Mayıs'tan sonra gerçekleşti.

Bülent Ecevit Türk sendikacıları için takdirini gizlemiyor. «Genel olarak anlayışlı ve sorumluluklarını müdürler» diyor.

Milletlerarası hükümetlerarası sendikalar konfederasyonu, Türk sendikacılığına yakın bir ilgi gösteriyor. Bu teşekkül, 1957 de Milletlerarası Çalışma Teşkilatı nezdinde, Demokratik Parti hükümetinin sendika hüriyetlerini kısıcı faaliyetini protesto etti. Şimdi de Türk — İş'e önemli ölçüde yardımcı oluyor ve idarecilerinin yetişmesi için işbirliği yapıyor.

### Türk işçileri siyasi hayata giriyor

Bugüne kadar Türk işçileri siyasi hayatta önemli bir rol oynamadılar. Halen, parlamentoda çok az temsilcileri var. Milletlerarası Hür Sendikalar Konfederasyonunu Türkiye temsilcisi Harry Goesele göre, bunun sebebi parti listelerinde sendikacıların kötü yerler verilmesidir. Başarısızlıklar buradan ileri geliyor. Fakat, seçimlerden sonra doğan hayal kırıklığı, siyasî parti korosunda sendika idarecilerinin fikirlerini çok değiştirdi. Sendikacıların çoğu, şimdi bizzat kendileri bir parti kurma peşindedir. Batı Avrupanın ve İsrailin sosyal demokrat partî modeline uygun bir parti tasavvur ediyorlar.

1962 Ocak ayında Başbakan İsmet İnönü 400 sendikacı katılımlı komisyonu ve hükümetin, «sosyal adalet, hüriyet içinde kalkışmanın şartı olduğuna samimi olarak inandığını» söyleyerek, işçi liderlerinin elde edecekleri hakları dikkatli kullanmaları gerektiğini hatırlattı.

Hükümet Başkanı, dinletilerinin zihniyetini daha iyi çözümlenmek için, işçi liderlerine verilecek yetkilerle, kendi yetkileri arasında bir paralellik kurmakta tereddüt etmedi. «Eğer, dedi, iktidar elimde diye bir başbakan veya bir işçi lideri bunu itidalsiz ve düşüncesiz bir şekilde kullanırsa, çok geçmeden sahip olduğu iktidarı kaybeder».

### YÖN ve Akis

Ankara'da, Atatürk Bulvarında, günlük röportajlar ve dergiler yer yer kaldırılmalar

üzerinde satılıyor. Günlük yayın organlarının başlıkları, beyaz fon üzerinde kırmızı harflerle yazılı. Fakat haftalık dergilerin kapakları birbirinden çok farklı. İşte «AKİS»: kapagında yer alan haftanın adamı ile Amerika'da çıkan Time dergisini andırıyor. Ve işte «YÖN», Fransız'da çıkan Ex press tarzı bir dergi.

AKİS yayıncısı Metin Toker'e, YÖN yayıncısı Doğan Avcıoğlu Paris Siyasî İlimler okulundan mezundur. Bununla beraber, bu sağlam kültür amelinin dışında, sadece samimi bir vatanseverlik duygusu ile birleşiyorlar. Gergi bu duygu çok farklı şekillerde ortaya çıkıyor. Fakat, bu iki tarz tehlükünün halkoyuna eşit bir rekabet atmosferi içinde sunulduğunu derhal belirtelim. Şehirde, hükümet atmosferi hüküm sürüyor.

«YÖN», bu yıl başında yayın hayatına 150 aydın imzaladığı bir bildiri ile atıldı. Bu bildiri, yeni bir devletçilik anlayışı savunuluyor. Memlekette gerçek demokrasinin yerleşmesinin tek yolunun bu olduğunu ileri sürülüyor ve açlığı, işsizliğe, evsizliğe çare bulamayan bir rejimin ne kadar üzerine titerek titreyelim demokrasî olmaktan çıkmamalı ve bir gün çökmesi önlenmelidir» deniyor.

150 aydın, Türk halkının yarısının 18 yaşından küçük olduğunu ve bunların her türlü tahsil imkânından mahrum bulunduğunu hatırlatıyorlar. Ziraat tam bir çöküntü halindedir ve topraksız köylüler şehirlere doğru akıyorlar. Artık, meyve ihracı, turizm gelişirilmez, dış yardım gibi kısmî tedbir ve imkânlarla yetinilemez. Bir kalkışma felsefesine ve köklü reform azmine ihtiyaç hissedilmektedir.

150 aydın devletin iktisadî hayata şuurlu müdahalesini, yatırımları ve vergi raddatlarını arttıracak tek yol olarak görmektedir. Kazançların olduğu gibi, mükelleflerinin de adilane bir şekilde yüklenilmesini yolu budur. Devletçilik sayesinde, çalışma en yüksek değer haline gelecek, köylülerin ve işçilerin gelirleri artacak, küleler demokrasiden gerçek bir şekilde istifade edebilecekler ve ziraat davası halledilecektir. Bildiri, «Ziraat kooperatifler, orta çağ kahramanı olan ağaların yerini almalıdır» diyor.

Planlamayı da sorumluluğu ve temelli bir şekilde düşünmek gerekmektedir. «Türkiyenin içinde bulunduğu buhrandan kurtuluşunun ilk şartı Türk toplumunun çeşitli kesimlerinde görev almış olanların bir temel kalkışma felsefesi etrafında birleşmeleridir».

Sosyalizm kelimesi, bugünkü Türk Türkiye'de tehlikeli yankılar uyandıran bir terim olmaktan çıkmamıştır. Hatta artık devrimcilik kelimesi bile yavaş yavaş süphe uyandıran bir terim haline almaya başlıyor. Bazı çevrelerde, bu fikirlerin komünizme paravana teşkil ettiği ileri sürülüyor. Fakat, o kadar uzaklara gidilmesinde bile, sosyalizmin tazammun ettiği otoriter idare, Türkiye'nin büyük yardımlar beklediği demokrasi cephesinden kopması sonucuna varabilir mi?

AKİS dergisi, romantik bir neo-ekonomizm olarak kabul ettiği yeni devletçiliği reddediyor. AKİS'e göre, Atatürk inkılabını millete malolmuştur. Artık hiç kimse bu büyük dahinin yerini almaya teşebbüs edemez. Türk ordusu halk tabakalarından kopup gelmiş subaylardan müteşekkildir.

Halka karşı bir askerî diktatür tasavvur edilemez.

1945 de İnönü iktidar nihisarinin sahiplen, «tarîhî şahısların kendi kendine ortaya çıkıncayağı düşüncesini» çok partili hayata geçişi sağladı. Maalesef, 1950 de iktidar alanlar isimlerinin «demokrat» olmasına rağmen, oyunun kaidelerine riayet etmediler. Demokratik yollarla ele geçirildikleri iktidarı otoriter bir şekilde kullandılar. 27 Mayıs ihtilali kendilerini iktidardan uzaklaştırdı. İsmet İnönü 27 Mayıs takip eden 20 ay içinde demokratik nizamın yeniden teessüsü ve iyi işlemesi için elinden geleni yaptı.

Metin Toker'e göre, meseleleri büyük benzerlikler arzeden üç memleket var: Mısır, Yunanistan ve Türkiye. Bunlardan Mısır otoriter metodu seçti ve hiç bir başarıya ulaşamadı. Buna mukabil Yunanistan'da Karamanlis hükümeti, iktisadî alanda, demokratik yollarla fevkalade neticeler elde etti. Bundan alınacak ders açıktır: Demokratik rejimde kararlı olan Türkiye de bu metodu süratli kalkışmaya sağlayabilir.

### Planlı kalkışma

Hükümet tarafından aşırı olarak vasıflandırılma bile, YÖN dergisinin, uzun bir durgunluk devresinden sonra, dikkatli iktisadî kalkışma üzerinde toplaması büyük bir yenilik teşkil etmektedir. Artık, süratli iktisadî kalkışmanın hiç olmazsa prensibinde herkes müttefik. Herkes «mukaddes — plân» a sadık. Fakat plân taraftarlarından bazıları plânın gerektirdiği fedakarlıklar konusunda tereddüt gösteriyorlar. Hükümet, genel bir plânlamayı gerçekleştirilebilmek için ne kadar enerjî sarfı gerektiğinin farkındadır.

Hollandalı tanınmış iktisatçı Timbergen'in nezaretinde beş yıllık bir plân hazırlanıyor. Türk plânlama ekibi, yabancı uzmanların bilgi ve ciddiyetlerini ittifakla kabul ettikleri Türk iktisatçı ve uzmanlarından meydana geliyor.

Plân 1 Mart 1963 yürürlüğe girecek. Bu tarihten itibaren bir geçiş devresi, zaruri ayarlamaları mümkün kılacak. Zira, Türkiye'de genel bir plânlama yeni bir şeydir. Yolları iltimamla hatırlamak gerekir.

Millî ekonominin kalkınması için büyük gayretler sarfeden Mustafa Kemal de beş yıllık plânlar hazırlamıştı. Fakat, aslında bunlar kısmî programlarla genel direktiflerle ibaretti. İktisadî kalkışma aralarında hiç bir ahenk bulunmayan bir kaç devlet teşebbüsünden bekleniyordu. Nitekim, Milletlerarası İmar ve Kalkışma Bankası 1949 da yaptığı bir anketle, Türk ekonomisindeki durgunluğun başlıca sebebinin bu ahenksizlikte bulunmaktır.

1950 — 60 devresinde iktidarda bulunan Demokratik Parti, yabancı sermayeyi çekeceği düşüncesiyle liberalizme sarıldı. Bu düşünce tahakkük etmedi. Esasen Adnan Menderes tam bir plânlama aleyhtarı idi. Memleket ekonomisini, bizzat kendi çiftliğinde kullandığı metodlarla idare ediyordu. Bir fabrika veya bir baraj inşaatı esnasında dosyaları tetkik etmek ve uzmanlara danışmak yerine mahallinde durumu çıplak gözle tetkik ederek kararlar veriyordu. Bu devrede Türk ekonomisinde tam bir israf zihniyeti hükümdü.

27 Mayıs 1960 da planlı bir kalkışma devrine girildi.

Beş yıllık plânın hedefleri çok iddialıdır. Başbakan İsmet İnönü 13 Nisan'da radyoda yaptığı bir konuşmada, millî gelirde yüzde yedilik bir artışın hedef alındığını belirtti. Bu şekilde 12 senede millî gelirin iki misli artacağını ileri sürdü. Bir çok yabancı müşahidî şaşkırtan bu oranın, Türkiye için hayatî bir önem taşıdığı anlattı.

Plânın finansmanı 50 milyar Türk lirasına ihtiyaç göstermektedir. Plânın tatbiki sonunda elektrik enerjisi ihtisalinin üç misli, sulanan arazi miktarının da altı misli artması bekleniyor. Gene plâna göre, bu devrede 40.000 mühendisin yetişmesi öngörülmüş. Kimya ve çelik sanayi ile liman tesisleri inşaatı ön plânda tutulacak ve Güneydoğu Anadolu gibi bölgelere öncelik verilecek.

Bu gibi gayretler, dış yardım miktarı ne olursa olsun, büyük fedakarlıklar gerektirmektedir. Bizzat İsmet İnönü de bunu gizlemiyor. Kalkışma ancak kemer sıkma politikası sayesinde gerçekleştirilecek. Bu cesur ilaz şüphesiz ki zaruridir. Fakat u-

# Alman Basınında Türkiyede sosyal uyanış

**Batı Almanya'nın en büyük gazetelerinden «Deutsche Zeitung», 17 Haziran 1962 sayısında, Türkiye ile ilgili olarak bütün sayfayı kaplayan bir yazı yayınladı. F. W. Fernau tarafından kaleme alınan yazıda «Anadolu'da Gün Ağarıyor» başlığından sonra şöyle deniyor:**

**S**on haftalar sırasında Türkiye'nin geçirdiği iç güçlükler, dünyanın endişeli bakışlarını tekrar bu memleket üzerine çekti. Geçen yılın Kasım ayında kurulan koalisyon çökmüşü. Fakat Ankara'nın siyaset sahnesin-

de durmadan değişen bu olaylar, asıl temel gerçeğin göze çarpmasına engel olmuyor. Anadolu ufkundaki sosyal uyanış, bir kum saatinin kumları gibi akıyor. Akış, şimdilik yavaş olabilir, ama hiç durmadan ve engel tanımadan akan bir kumdur bu.

İlk günlerinde iyi haberler müjdeleyeceğine vaad etmişti.

## Kalkınma ve Batının güvenliği

Ortak Pazar konusunda Türkiye, Yunanistan'a gösterilen kolaylıkları elde etmediği kanaatinde. Yunanistanın, Türkiye'nin henüz aramakta olduğu ekonomik itirazları sağlamış olduğu muhakkak. Fakat, Ankarada ilgililerin itiraz ettikleri nokta da bu değil mi? Aranan ve arzulanan itirazları sağlamak için dost memleketlerin yardımı asıl şu anda zaruri.

On yıldan beri NATO'ya üye olan ve bununla iftihar eden Türkler, bu ittifaki kendilerine memleketlerinin stratejik duruma uygun bir mevki tanımadığı kanaatini benimsemeğe mütemayiller. İstanbulda çıkan büyük bir gazetenin başyazarı bir konuşmasında şu noktayı açıkladı: «Bugünkü şartlarda Batının savunması sadece askerî alanda mülkâla edilemez. Her şeyden önce iç karışıklıklar ve bozguncu faaliyetlerle tehdit edilen memleketleri korumak bahis konusu. Bu gibi karışıklıkların meydana gelmesini kolaylaştıran sefalet ortamı ile mücadele etmek lâzım. Türkiye'nin kalkınması Batının yaşayabilmesi için ilk şart sayılmalıdır. Zira, ekonomik ve sosyal kalkınmasını başaramayan Türkiye kalesi çökerse, Doğu Akdeniz Sovyet sızmalarına açılmış ve NATO geriden sarılmış olur.»

Fakat uzun zamandan beri bu gibi ikazlar muhatap olan Amerika Birleşik Devletleri dış yardım konusundaki görüşünü değiştirmişe benzemektedir. Bundan böyle, ilk planda gösterilecek hedef tarafsızlar nazarında hür dünyanın komünist bloka kıyasla üstünlüğünü göstermek olmalı, müttefiklere yardım hususu ikinci planda ele alınmalıdır.

Yukarıda belirtilen kanaat hiç olmazsa Mayıs'ın ilk günlerinde yapılan CENTO konferansında doğrulanmıştır. Atınadaki NATO bakanlar toplantısının daha cesaret verici olduğu da muhakkak. Atlantik İttifakı üyeleri Türkiye ve Yunanistan'a en kısa zamanda müşterek bir yardım yapımını hususunu incelemeli kararlaşmıştır. Buna rağmen, yayınlanan nihai bildiriye karşı bir formül oldukça dolambaçlı bir yol takip edileceğini gösteriyor. Fakat ne olur- sa olsun Ankarada yeni imtihan doğmuştur.

Türkiye'nin kalkınma meselesi Batı Avrupa memleketlerinin ve özellikle Fransızın halk erkânının dikkatine sunulmuş bulunuyor.

Türkiye'ye yardım hususu sadece milletler arasındaki genel dayanışma ve kalkınmakta olan memleketlere yardım esası açısından ele alınmamalıdır. Türkiye'ye yapılacak yardım doğrudan doğruya hür dünyanın güvenliğini ilgilendirmektedir.

Bugün Türkiye'de çok ağır şartlar içinde kuvvetlerini topluyor, güçlüklerini tesbit ediyor ve planlarını hazırlıyor. Türkiye'nin karşılaştığı meseleler konusunda aynı zamanda bu memleketin Avrupalı ortaklarına da düşen bir görev. Zira Türkiye'nin problemleri geniş ölçüde kendi problemleridir.

İhtilâl rüzgârı Türkiye'nin sadece yurzeyini yalayıp geçti. Memleket, tekrar, çok partili sisteme dayanan bir anayasa düzenine kavuştu. 27 Mayıs darbesi artık çok gerilerde kalmış, büyük ümitlerin yerini derin hayal kırıklıkları almıştır. İkinci Cumhuriyet de, toplumun eski temelleri üzerine kuruldu. Fakat, çok şeyin değiştiğini anlamak için, insanın fazla derinlere bakmasına lüzum yok. Şimdiye kadar kendine pek güvenen bir düzenin gerisinde saklı kalmış fikirler, akımlar ve endişeler artık ortaya çıkmıştır. Türkiye'nin hayat standardını gitgide düşüten bir memleket olmadığına, aksine çok güç olum — kalım buhranlarıyla karşı karşıya bulunduğu açıkça söyleniyor. Eskiden, Türkiye'de, sosyal ve iktisadi hastalıklar üzerinde konuşmak bile caiz değilken, bugün bu konular üzerinde çökinmeden tartışmaya girişilebiliyor. Türkiye, iktisadi kalkınmanın ve sosyal adaletin yolunu gösterecek adımları aramaktadır. Çeşitli kimselerle konuşuktan sonra, Türkiye'de çok köklü bir değişikliğin kendini göstermekte olduğunu anlamaya imkân yok. Ama bu değişikliğin tam olarak ne zaman ortaya çıkacağı ve nelemeketi nerelelere götüreceği henüz pek belli değil. Öyle anlaşılıyor ki, bu değişiklik bir askerî junta hareketinin veya bir hükümet buhranının yaratabileceğinden çok daha derin akisler yaratacaktır. Türk halkının hayatında.

Birkaç yıl öncesine kadar, Türkiye'de işçilerin kütle yürüyüşleri yapabileceklerini kim düşünebilirdi? İdarî yasaklara rağmen, işçilerin Parlamento önünde seslerini duyurabilecekleri kimin aklına gelirdi? Oysa, bu iki olay da geçen yılın son yarısında vuku buldu. Anadolu'dan huzursuzluğun işaretleri geliyor. Çeşitli vesilelerle halkta görülen rahatsızlık Türkiye'de şimdiye kadar alışılmamış ölçülerde varıyor. Fakat bütün bunlardan bir ihtilâl durumu çıkarmak için vakit henüz çok erkendir. Olayları, fikirleri ve etkileri ideolojilerin çeması içine sokmaya teşebbüs edildiği zaman ortaya çok belirsiz ve belirsiz manzurlar çıkıyor. Ama, İnönü'nün damadı tarafından çıkarılan haftalık Akis dergisinde bile, Türk toplumunda artık tehlike çanlarının çalmakta olduğu yazılırsa, bu sözler üzerinde dikkatle durmak gerekir; çünkü bu sözler ihtilâlelikle en küçük bir ilgileri bulunmayan çevrelerden gelmektedir. Tabii, bu tehlike çanlarını duymak istemeyen ve sağır olmadıkları hâlde sosyal buhransızlığa kulaklarını tıkayanlar var. Türkiye'nin dostları bunların sözlerine kanmadan mutlaka sakinmelidirler.

Son darbeden beri, yaşlı İsmet İnönü'nün kişiliği tekrar siyaset sahnesine hâkim durumdadır. İnönü, Türk İstiklâl Savaşı ve Kemalist Cumhuriyetin kuruluşu ile zamanımız arasında son köprüyü teşkil ediyor.

Son olayların yarattığı ortam, bu büyük ve yaşlı devlet adamının gölgede kalmış tarafların tekrar gün ışığına çıkardığı. Memleketin bugün her zamankinden daha fazla ihtiyaç olduğu dinamik güç, İnönü'de gençlik yıllarında bile bulunmamış olan bir şey. Gerek şartlar, gerekse hükümet başkanının tabiatı dolayısıyla, hükümetin iktisadi ve sosyal alanda gösterdiği cansızlık ve kayıtsızlık, Parlamento'nun ve partilerin memleketteki itibarını hiçe indirir. Seksenlik İsmet Paşanın İkinci Cumhuriyet kaderini omuzlarında taşımakta olduğu, bugünkü durumun geçiciliği yolundaki yaygın inanç daha kuvvetlendiriyor.

*Gazete, bundan sonra, Parlamento'da temsil edilen partilerin programlarını ve tutumlarını incelemekte, partilerle gerçekler arasındaki boşluğa işaret etmektedir. «Anadolu'nun başkısı» başlığını taşıyan bölümünde ise şunlar söyleniyor:*

«Sınıfsız Türkiye» sözü çoktan hayâl olmupdur. Sosyal gerilimler artık çok daha keskin bir dille ifade edilmektedir. İktisadi kalkınma geniş bir orta sınıf yaratır ama, harp kazançları ve enflasyon yüzünden gelir grupları da birbirinden kesin şekilde ayrıldı.

Anadolu hareket hâlinde. Nüfus,

köylere çehircere akmaktadır. Büyük şehirler çevresindeki gecekonducular hiçbir engel tanmadan hızla çoğalmaktadır. Anadolu'dan göçenler her yıl yüzbinlerle gelmekte, birlikte getirdikleri işsizlik sehirlerde siyasi tehlikeler yaratmaktadır. Nüfus grafiği ile istihlal grafiği arasında karşılaştırma, kelimeler acı da olsa, Türkiye'nin artık «açlıkla yarışa girdiği» gerçeğini ortaya koymaktadır.

Son zamanlara gelinceye kadar radikal sosyal reformcular için tek siyasi imkân Halk Partisiydi. Askerî idare zamanında yeni başlangıçlar görüldü; fakat seçimlerden önce, bütün bu teşebbüslere girişenler parçalanmış gruplardan öteye gidemediler. Ancak seçimlerden sonradır ki, sosyal eğilimli bir partinin kuruluşu yolundaki gayretler gözle görülür bir hâl aldı. Aralık 1961'de, haftalık «YÖN» ün ilk sayısı çıktı. Kurucuları arasında Doğan Avcıoğlu ve Mümtaz Soysal gibi daha önceleri Halk Partisinde çalışmış veya Halk Partisine yakın çevrelerde bulunmuş entellektüeller vardı.

*Gazete, yazının bu kısmında, YÖN'ün kurucularından bahsetmekte, Bildiri ile ortaya atılan «Yeni Devletçilik» anlayışının esaslarını belirtmekte ve şöyle devam etmektedir:*

YÖN Bildirisini imzalayanlar arasında, şimdi Parlamento'da Senatör olarak bulunan Millî Birlik Komitesi üyelerinden bazıları da vardır. 1941 İktisatında CHP tarafından kurulan ve sonradan Demokrat Partide kapatılan Köy Enstitülerinin mezunları ve tarafları ise, aylık «Önce» dergisinde fikirlerini ifade edecek bir ortam bulmuşlardı. Anadolu köylerinden yetişen bu entellektüeller, köylere sosyal, iktisadi ve fikri bakımlardan kurtarıcı olarak ortaya çıkıyorlar. Bu entellektüel gruplar yanında, bazı sendika idarecileri de, yeni bir «sol» gruplanmaya doğru gidiyorlar.

*Yazının bu bölümünde, bir Türkiye Çalışanlar Partisi kurmak yolundaki teşebbüsler ele alınmakta, bu teşebbüslerin daha iyi bir gruplanmaya imkân vermek üzere gerçekleştirilmiş olduğu belirtilmekte, partilerinden kopacak bazı milletvekillerini, senatörleri ve bir kısım Millî Birlik Komitesi üyelerini içine alacak olan böyle bir gruplanmaya Türkiye İşçi Partisi'nin de yabancı kalamıya çağrı ortaya konmaktadır. «Deutsche Zeitung», bu uyanış karşısında özel teşebbüs cephesinin telâsu kapıldığını söylemekte ve şöyle devam etmektedir:*

İlerici cephenin çalışmaları özel teşebbüs de harekete sevketti. İktisadi hayatın başkentli olan İstanbul'daki büyük ticaret adamları ve bu arada tanınmış sanayici ve bankacı Kâzım Taşkent tarafından birkaç milyon Türk lirasıyla teşhis edilmiş bir iktisadi ve sosyal araştırma fonu kuruldu. Kurucularından birinin kesin ifadeli sözlerine bakılırsa, bu kuruluşun ilerde bir siyasi parti çekiline yönelmesi pekâlâ mümkündür. Bu grup da şimdiki partilere güvenini yitirmiştir. Türkiye'de Osmanlılar devrinden kalma devlet adamları zümresi artık ortada kalmış ve iktisadi ve teknik alanlarda yetmişmiş seçkin tabaka henüz çok küçük sayılabileceği için, yeni bir yönetici zümresinin yetiştirilmesi gerekmektedir. İşte, yukarıda bahsedilen Fon, böyle bir yeni tabakanın yetiştirilmesinde rol oynamak istemektedir.

*Gazete, bundan sonra, köylülerin durumunu incelemekte, Ördünün ise olayları büyük bir dikkatle izlediğini belirtmektedir. Yazı, Devlet Planlama Teşkilatının çalışmalarını üzerinde durduktan sonra, artan nüfus dolayısıyla ortaya çıkan büyük meselelerin altından kalkabilmek için kuvvetli ve dinamik bir hükümete ihtiyaç olduğunu söyliyerek son bulmaktadır.*

**YÖN, 18 TEMMUZ 1962**



nutmuyasın ki, İnönü büyük çoğunluğu çok fakir olan bir halka hitap ediyor. Bunun için sosyal adalet tedbirleri de kalkınma gayretlerinde büyük bir rol oynayacak. Türkiye'nin kalkınma planlarının gerçekleştirilmesi için esas külfet halkın sırtına yükleniyor. Fakat, önemli miktarda dış yardım zarureti de açık. Sorumlu yöneticiler bunu gözlemiyorlar ve dış yardım alabilmek için memleketi huzurun, çalışma şartlarının ve sosyal adaletin sağlanması lüzumunu ka-bul ediyorlar.

## Elverişsiz bir başlangıç

Dış yardımın ilk planda eski rejimin bıraktığı borçların tasfiyesi için zaruri olduğunu belirtmek gerekir.

1950 den 1960 a kadar Demokrat Parti yöneticileri Amerika Birleşik Devletleri tarafından borç verilmiş veya hibe edilen bir milyar doları harekâtdir. Bugün buna değil, «çarçur» etmek denen daha doğru ifade kabul ediliyor. Şurası muhakkak ki onlar da memleketin iktisadi kalkınmasını hedef olarak almışlardır. Fakat bunu, evvelce işaret ettiğimiz gibi plansız ve programsız yaptılar. Çoğu zaman da yapılan işlerde oy endişesi hâkim oldu. Bu arada ilgi çekici teşebbüslere de girişimlerde denemez. Lojman inşası bunlardan biri. Fakat için sosyal fayda yönlüne önem vermediler.

27 Mayıs 1960 tarihinde düğüm çözüldü. Bay Doğan Avcıoğlu 17 Ocak 1962 tarihli YÖN dergisinde, 27 Mayıs'ın gerek sebeplerinden birinin gelir dağılımındaki adaletsizliğin halkoyunda yarattığı huzursuzluk olduğunu işaret ediyor.

Mali bakımdan durum iç açıktır olmak-tan çok uzak. Yılda 100 milyon lira dış borç tahvili ve 120 milyon lira da dış ticaret açığı var. Yeni gelir imkânları bulunmaktan başka çare kalmıyor... Son olarak, Son olarak, kalkınma meselesini ele almak lâzım. 13 Nisan'da radyoda yaptığı konuşmada Başbakan İsmet İnönü dış yardımıyla ilgili ilk haberleri müjdeledi: «Dış yardım için gerekli şartları sağlamak üzere çok gayret sarfettik. Bize yardım edebilecek milletlerarası müesseselere sükû ibirliği imkânları aradık. Planlarımız her yerde tasviple karşılandı. İktisadi meselelerimiz milletlerarası planda yardım alınmasını mümkün kılmak bir yola girmiştir.» Fakat, 30 Nisan ve 1 Mayıs tarihlerinde Londrada yapılan CENTO Bakanlar Kurulu toplantısı dış yardım bakımından hayal kırıklığı yarandı. Nihai bildiriye Türkiye'de telekomünikasyon imkânlarının istisnaî, kara ve demiryolu inşaatı, Trabzon limanının istisnaî şekilde hamilelere yer verilmiştir. Fakat Amerika Birleşik Devletleri ve İngiltere temsilcileri Türkiye'nin yeni dış yardım taleplerini soğuk karşılamışlardır. Bu durum Türk ve İnan temsilcileri, Mısır gibi tarafsız bir memleketin daha çok batılı yardım alması karşısında hayrete düştüler.

Oysa, Başbakan İsmet İnönü muhtemelen CENTO'ya güvenerek Mayıs ayında

# Ağalar ve masallar

Izmire yakın 400 nüfuslu 90 haneli Göllüce köyü, bir dram yaşıyor, Paşagillere toprak köleliği yapıyor. Kimsenin ekip biçecek bir karış toprağı yok. Köyde ne su, ne yol, ne okul var. Hattâ mezarlık bile yok...

Yere bal dökülmüş. Hani şu afraların nefes nefes, çiçek çiçek çalıyor kotardığı baldan dökülmüş yere. Sinekler düşüp yemeye başlamışlar. Ziyafet pek hoşlarına gitmiş. Bir türlü ayrılmak istemiyorlarmış. Sonunda ayrılmak istemişler, istemişler ama, bu kez de ayakları bala yapışmış, bir türlü uçamamışlar.

Ezop'un bir masalıdır şu yukarıya aldığım. Ama bugünün Türkiyesinde söylendi mi masallığımlı tıtırıp canlanıyor, gerçeğe dönüşüyor. Irğatlarla ağaların durumunu düşündürüyor bize. Eh, bu da övünülecek bir şeydir; masalları gerçekleştiren bir ülkede yaşıyoruz.

Bu yazımda sizlere yine Göllüce'nin Hanım Ağasından söz edeceğim. 400 köylünün ve 26 bin Jekar toprağının üzerinde saltanat kuran Mes'ude Hanımdan..

Cumhuriyet gazetesinde iki yazıyla milletime ve yöneticilerine duyurmaya çalıştığım «Göllüce Dramı» nı şimdi öğreniyorum ki üç beş yıl önce gazeteci arkadaşlar İzmir gazetelerinde ele almışlar ama, bir sonuç sağlanamamış.

Bugün de yeni baştan ben yazacağım. Ve aradan üç beş yıl daha geçecek bir yeni gazeteci arkadaş gazete koleksiyonlarını karıştırırken bu yazıya rastlayacak, gidip Göllüceye bakacak ve dertlenip kalemine sarılabacak.

Ne edelim.. Öyledir diye susalım mı?.. Mâdem toplum yolunda nöbet bize geldi; görevi devralacağız. Sana insanıyoruz ki; en sert kayalar bile bir teviye akıp duran incecik bir su günün birinde oyar, parçalar. İncecik bir su; satırlar boyunca ince ince akıp giden bir su..

Bu yazımda sizlere Göllüce Dramını da gelişen yeni olayları anlatacağım.

Göllüce köyü İzmire yakındır. 400 nüfuslu, 90 haneli bir köydür Göllüce. Ve yıllardan beri bu köyün insanları bir tek aileye Hacı Ali Paşagillere toprak köleliği etmektedir. Kendilerinin bir karış ekip işleyecek toprakları yoktur. 400 nüfuslu köy okuldan, mescitten, sudan, yoldan, hattâ mezarlıktan yoksundur. Çalı çırpıdan yapılmış evlerde oturur Göllüceliler. Köyü çevreleyen topraklar üzerinde Hacı Ali Paşa torunlarından bir hanım kayıtsız şartsız hüküm sürer. On üç traktör bu topraklar üzerinde geceli gündüzlü bu dul hanım için işlerken, köyün içinde insanlar açtırlar.

Bugün Göllüce köyünün de içinde bulunduğu Torbalı ve Aydın dolaylarında en büyük topraklara ve çiftliklere sahip olan Hacı Ali Paşa torunlarıdır. Hacı Ali Paşa denilen bu zat Sultan Hamit zamanında Konyadan gelmiş bir jandarma onbaşısındır. —Bu onbaşı Adnan Menderes'in de dedesidir.—

Bir kaç gün evvel Göllüce köyüne yeni bir sahip çıktı. Hüseyin Akay isimli bir vatandaş geldi ilçeye: «Efendim, dedi, duyduğum ki siz Göllüce köyünde bir ilkokul yapmak istiyormuşsunuz. Köyün ve çevresindeki toprakların sahibi olduğunuzu iddia eden hanım da size okul yeri vermiyor ve istinlakine de itiraz ediyormuş.» «Doğru, dedik, durum tam tam böyle.»

Hüseyin Akay koyundan bir deste kâğıt çıkarıp önümüze serdi: «Göllüce köyünün yarısı benimdir efendim, iste tapularım.»

Kaymakam, İlköğretim Müdürü, Tapu Memuru ve biz önümüze serilen kâğıtları üzerine eğildik. Her şey yolunda ve düzgün.. Göllüce köyünün yarısına sahip çıkan Hüseyin Akay eğerinde bir tapu uygulaması yapalım dedi. Kalk-ık hep beraber, arabaya Göllüce köyüne yollandık.

Göllüceliler uzaktan arabamızı görünce köyün kenarına toplandılar. Köyün

## Fatma İrfan Serhan

Üstünde, bir ipte birkaç eski çamaşır sallanıyor. Göllüceliler bu halleriyle deniz kazasına uğrayıp bir adaya sığınmış, insaat bekleyen insanlara benziyorlardı. Gözleri ve gönülleri yaklaşan aramızda.. Bizse onlara yanımızda bir yeni sahip, bir yeni ağa götürüyorduk.

Göllüce'de ihtiyar neyettinin de katılmasıyla yapılan tapu uygulamasında görüldü ki Göllüce köyünün tamamını yarısı Hüseyin Akay'a aittir. Ayrıca köyün hanım tarafından sürdürülüp kapanmış olan eski yolu da Hüseyin Akay'ın toprakları arasındadır. Adam boyu ekinlerle kaplı bir kaç tarlanın sahibi de Hüseyin Akay'dır.

Hüseyin Akaya soruyorum:

— Tapu kayıtlarınıza göre bu yerleri siz 944 te Sadık Giz'lerden almışsınız. O zaman niçin topraklarınızda hak iddia etmediniz?

Hüseyin Akay temiz yüzlü, iyi yürekli bir insana benziyor. Terbiyeli ve ağır başlı:

— Efendim, diyor, o zamanlar Nejat bey bizim bu yerlerimizi sürüp ekiyordu. Onunla uğraşamadık. Önüne geçen tabancayı çeker vururdu.

— Kimdir bu Nejat bey dediyiniz?

— Hanımın kocasıdır. Öleli epey oldu.

— Peki o öldükten sonra neden hakkınızı aramadınız?

— O zaman da Demokratlar İktidar daydı. Kimi kime şikâyet edecektik. Bilir yorsunuz Hanım onların çok yakınıdır.

— Ya 27 Mayıs ihtilâlinde sonra

niye sustunuz?

— O zaman da birdenbire ortaya çıkmak ayıbına gitti. Bak bak bu kara günümüzü beklemiş, diyecekler diye çekkindim. Ne de olsa Hanımın toprak komşuluğu edeceğiz. Ama şimdi sizin okul işine kalktığınızı duyunca ben de hakkımı arayayım dedim.

Çevremizde sizi dinleyen Göllüceliler yeni duruma sevindiler.

— Merhamettidir Hüseyin bey, zaten bize ölümlerinizi görmek için mezarlık veren de odur.

Hüseyin Akaya soruyorum:

— Demek sizin burada tasarrufunuz da bulunan başka topraklarınız da var?

— Var efendim, diyor, tapularım yanımda.

Hüseyin Akayın koyunu tapu dolu. Bayındırda da yerleri çokmuş.. İyiliği severmiş.. Bayındırda çeşitli hayırlı işler yapmış.

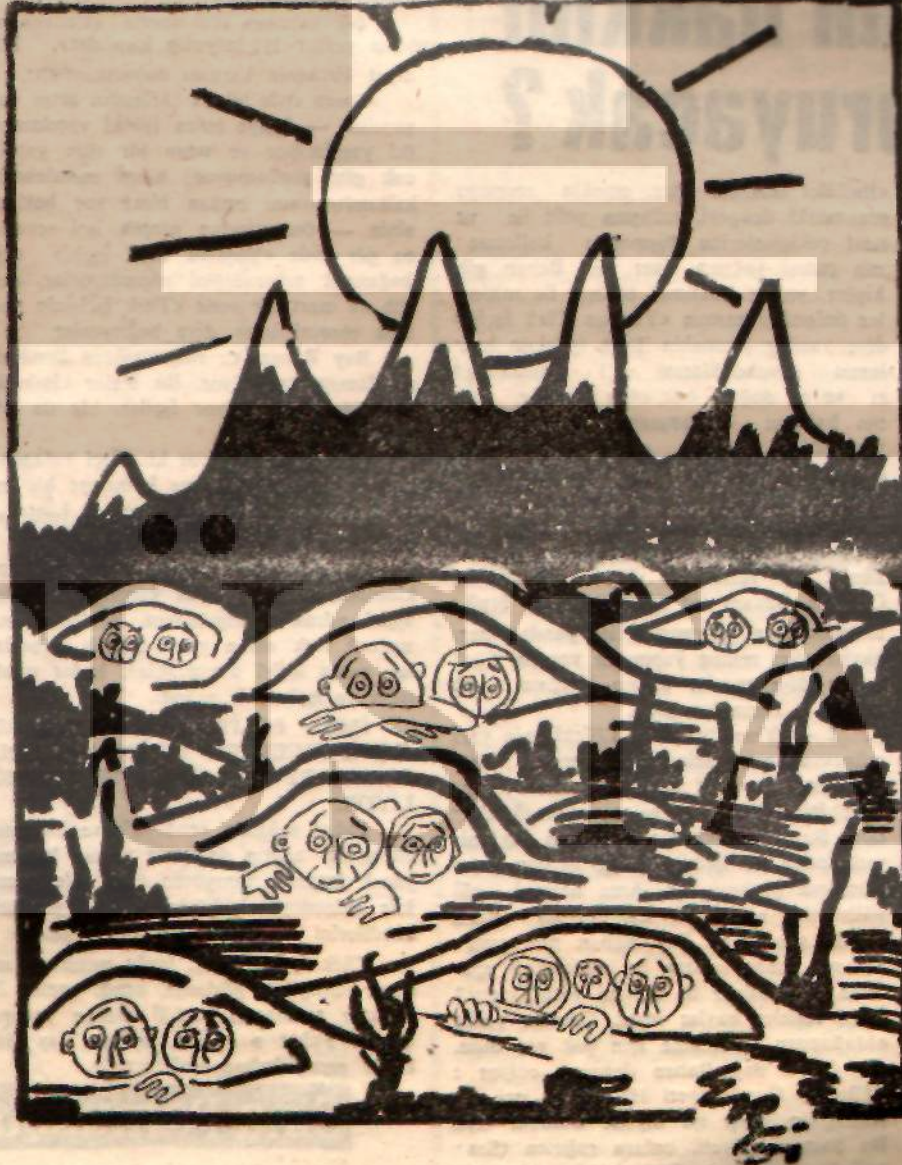
— Beğendiğimiz yerden köye okul yaptırın. İstimlak filân istemez. Bir iki dönüm topraktan ne olacak, diyor.

Bu kez de biz sevinmiyoruz. Köye gelen yolun kenarında nâfil meyilli bir toprağı okul yeri olarak seçiyoruz. Arkadaşlarla beraber okulu yükseğe bir yere kuruyor, yol boyunca fıstık çamları dikiyoruz. Sol yanı çocuklara oyun yeri olarak bırakıyoruz. Sağda bir parça boş toprak kalıyor, oraya da öğretmen için bir odacık oturtuyoruz.

Dalmışız. Biri soluma değdi. Dördüm baktım, ihtiyar bir Göllüceli:

— Hele beri gel az birşey diyeceğim var.

Kalabalıktan uzaklaşınca yüzüne sert sert baktı. Birşeye iyice kızdığı belli.



«ALTIDA BİRDİR, ÜSTÜ DE BİRDİR YERİN...»

— Sen bu sözere tep inanın mı? diye sordu beni uçlarcasına.

— Hangi sözere?

— Bu Hüseyin Akayın sözlerine..

Bana bak, bizim hakkımızı arayacak olan ara. Bu köyde ve çevresinde Hanımın da Hüseyin Akayın da avuç aç kadar baklı toprağı yoktur. Bu köy onların tapularında yazılı olan köy değildir Sana işi başından deyiveremim sen.. Bu köyün asıl adı Göllüce değildir. Bu köy Hükümetin defterinde Göktepe olarak yazılmıştır. Göktepe köyü Cumhuriyetten önce, şimdi şu Hanımın çiftlik binasıyla kurduğu yerdedir. Taştan yapılmış sağlam evleri vardı. Git bak oraya, köyün taştan örülüş kurusu hâlâ durur. Bu iş kırk senelik bir iş.. Cumhuriyetle beraber bugünkü çiftliğin olduğu yerden Ali Paşagiller Göktepe köylülerini sürüp buraya indirdiler.

Göktepeliler de burada çırpıda çırpıda evler kurdular. Hacı Ali Paşanın torunları tekmiş toprakların üstüne oturmak için Göktepe köyü adını ortadan kaldırdılar. Bu çalı çırpıdan yaptıkları yeni köye de Göllüce adını taktılar. Öyle yeni bir ad taktılar ki kayıtlarda yer bulunmasın.. Ve bizi de burdan, bunlar göçebe insanlardır diyerek sürdürsünler Göllüce köyünü ararsan, taa Jerde, kanalın karşı tarafında öyle bir Göllüce köyü varmış. Seksen yıl evvel dağıtıp battal olmuş. Hacı Ali Paşa orunları ötür bu olayı dilediklerinden aralarında paylaştılar. O zamanlar yeni hükümet acamı olduğundan bu işlerle uğraşmadı. Oysan bu topraklar hep hazinenindir, hükümetindir. Git oraya defterleri açtır. Ama eski defterleri, kırk yıl evvelki defterleri. Yardım yapacaksın bize böyle yap. Hüseyin Akaydan aman dilemekle yardım olmaz.

Okul yeri vermişsin, saram aç olduktan sonra.. Çocukların, torunların hep verem. bildin mi?.. Bize toprak yerin işleyip edecek toprak. Ekmeğimizi çıkaracak toprak gerek ifkin Okuldan da önce.. Okulu ne edelim aç karınımızla?

— Okul iyidir, açınzdan okur yazarlar yetişirse hakkınızı arar, sizi ezdirmez, diyecek oldum.

İhtiyar gözlerini hiddetle ve bir çeşit sitemle gözlerime dikti:

— İşte sen okudun ya.. Hangi köyden, hangi şehirden çıktınsa. Sen ara bizim hakkımızı. Buraya okul kuracak, yedi yaşındaki çocuklarımız gidip okuyacak. Yirmi yıl bekleyeceğiz ki eli kalem tutsun, dili laf etsin. Yirmi yıl daha mı açlığa, köleliğe katlanacağız? Haa.. De bana!

Söz bulup diyemedim. İhtiyar, hayırsız çocuğuna uzatılan bir baba gibi haklı ve kuvvetliydi.

Doğuda açlığın insanları ve hayvanları kırıp geçirmesi kolaylıkla toprağın verimsizliğine bağlanıyor. Gerçek bütün baskandır. İşte Egeye bir bakın. Yurdun en verimli toprakları Ege bölgesindedir. Niçin köylülerimiz yalınayakturlar, neden açtırlar?.. Şu göz alabildiğine deniz gibi yayılan topraklar, şu sadece on dekarından on bin liraliğin bütün, on dekarından üç bin kilo pamuk devşirilen topraklar beş altı ağamın tasarrufundadır. Çevresindeki ilcelere kadastro geldiği halde Torbalı bölgesine kadastro girmedi. Çeşitli tarihlerde kadastro geleceği resmen bildirilmişse de toprak ağalarının gayretleriyle durdurulmuştur. Burada Sağlık tren istasyonu dolaylarında bir köca göl —Cellât Gölü— kurutulmuştur. Geride uzvi gübreli —çünkü binlerce ton balık toprağı karışmıştır— bure yüz veren tarlalar bırakmıştır. Bu bereketli topraklar iki üç insan arasında paylaşılmıştır.

Anadolu, valiliklerin parayla satıldığı gündenberi kendi haline, kendi kaderine bırakılmıştır. Bugün köy ve kasaba kahvelerini ağzına kadar dolduran insanları tembellikle suçlamak kolaydır. Bu işsizliğin nedenini sadece tarım işlerinin yılın belirli aylarında olmasında aramak yanlışdır. Anadoluya traktör girilbereri büyük toprak sahiplerinin artık topraksız köylünün işgücüne de pek ihtiyacı kalmamıştır. Düşünülmesi ve üzerinde önemle durulması gereken konu budur.

Anadoluda kadastrosun girmediği bir karış toprak bırakmamak ve geçimden toprak reformunu gerçekleştirmek zorur dayız.

Anadolu toprakları, binlerce yıllık reformu uygulayarak, ilâhi ve insani bir çabıyla tarımın genişletilmesi, değeri artırılması, sili sulama imkanı açılması, sulama tesisleri ve çözümleri.

# Özel sektörde işçi ücretleri

**Özel sektör elindeki 5284 işyerinin yıllık imalâtından patronların kârı 2 milyar lira bu işyerlerinde çalışan 169 bin işçiye ödenen yevmiyeler toplamı ise 864 milyon lira!.** Halim Köylü

**B** umhuriyetin ilanından 3 yıl sonra hazırlanan «Teşviki Sanayi» kanunu Ulusal endüstrimizi daha bir gümrük duvarının arkasına gizleyerek gelişmesini sağlamak amacıyla çıkarılmışsa da bugün esefle söyleyebileceğimiz 20 yıllık uygulama boyunca bu amaca ulaşamadığımızı göstermiştir.

1948 yılında ancak 828 milyon lira olan imalât sanayiî satış yekünü son 12 yıl içinde oldukça sevindirici bir tempo ile geliştiren 1960 yılı sonunda 6 milyar liraya yükselmiş ise de fiat konjonktürü dolayısıyla bu artışın % 300 ünü zahiri bir yükseliş olarak kabul etmek bile geri kalan % 300 yükseliş nîllî sanayimizin gerçek ilerleyişini ortaya koymaktadır.

«Teşviki Sanayi» kanununun 20 yıllık uygulaması sırasında bir türlü gelişmeyen yerli endüstrimizi harp yıllarının yokluk devresinde ihtiyaçların zorlanması ile kenâr diliginden kalkınmış ve teknik imkânlar sağlandığı takdirde Türk işçisinin ne kadar başarabileceğini ortaya koymuştur.

1960 yılı istatistiklerine nazaran yurdumuzda, on beş yıl geçtikten yukarı enerji veya 10 işçiden fazla adam çalıştırılan iş yerlerinin toplamı 5284 olup bu beş bin iş yerinde 169 bin işçi çalışmakta ve bunlara yılda ödenen ücretler toplamı 864 milyon liraya ulaşmaktadır. Bu

na göre işçi başına günlük ücret ortalaması 14.— liradan ibaret olup bu günlük geçim zorluğu karşısında bu paranın TUNÇ Kanununun altında olduğu kadar sındırıyor. Yurdumuzda iş yerleri toplamı 30 bin ise de bunun altı da beşi on işçiden daha az adam çalıştıran küçük atelyeler olduğundan orta sanayii deyebileceğimiz iş yerleri ancak altıda birdir. Bu 5284 iş yerinin yıllık imalâtının satış yekünü 8 milyar civarında olup beher iş yeri sahibinin sînalî mamulâtının satış fiatı üzerinden % 25 oranında kâr sağladığı kabul edilirse iş yeri başına düşen yıllık kâr ortalaması 400 bin lira tutmaktadır.

## Ücretlerde sömürge sistemi

10 işçiden fazla adam çalıştıran Özel Sektör sanayiî kolunda çalışan 169 bin işçiye ödenen yıllık yevmiyeleri tutarı yukarıda işaret ettiğimiz gibi 1960 yılında 864 milyon lira olup bu sanayii yıllık imalâtının satış toplamı 8 milyar liraya ulaşmaktadır.

İstatistik Genel Müdürlüğü yayınlarını da satış fiatı fabrika sahiplerinden alınan bilgilere göre tesbit edilmiş olup Gelir Vergisinin en az yüzde 50'ünü

## İş kolu

## İşçi sayısı

Günlük ücret  
ortalama

İş kolu	İşçi sayısı	Günlük ücret ortalama
İnşaat işçileri	127.000	13,99
Gıda Maddeleri	64.823	12,29
Dokuma Sanayii	82.796	12,33
Kömür Madenleri	47.654	10,10
Tütün Sanayii	35.177	9,20
Nakliyat İşçileri	34.000	14,63
Madenî Eşya	27.000	17,—
Münakale cihazları	26.000	14,96
Şahsî hizmetler	20.000	11,31
Toprak Sanayii	20.000	13,18
Amuse ve Ticarî Hizmetler	12.000	19,91
Ticaret	11.000	19,67
Su ve Sıhhi Tesisler	10.000	14,22
Madencilik	17.654	9,91
Ziraat Sanatları	12.500	9,56
Kâğıt ve Matbaa	12.000	13,89

kaçıran bir çok fabrikatörler ticarî kayıtlarında imalât miktarlarını noksan gösterdiklerinden yurdumuzdaki sînalî imalât toplamının 15 milyar liranın üzerinde olacağı tahmin edilmektedir.

Çeşitli sanayiî kollarında imalâtçı kârı çok değişik oranlarda olmakla beraber besin maddelerinde manipülasyon yapan un, makarna, çeltik, fındık kurma, yağ sıkma, sabun, konserve ve çikolata fabrikaları yüzde 5—15 arasında kâr sağlanmakta, buna mukabil ham maddeyi işliyerek mamül hale getiren fabrikalar kanunen yüzde 25 oranında imalâtçı kârı alabilmektedirler. İstatistik Genel Müdürlüğü yayınlarından sanayiî kolları itibarıyla bir sınıflandırma yapılmış olduğundan 15 milyarlık imalât toplamı üzerinden ortalama yüzde 10—12 arasında kâr sağlandığı kabul edilirse 5294 işyeri sahibinin yıllık imalâtından elde ettikleri kazanç toplamı 2 milyara ulaşmaktadır. Halbuki bu 5294 işyerinde ahnteri döken 169 bin işçiye ödenen ücretler tutarı sadece 864 milyon liradan ibarettir.

Bu demektir ki 5284 iş yerinde çalışan 169 bin işçiye ödenen bir yıllık yevmiyeler toplamı, 5284 patronun yıllık kârlarının yarısından daha azdır. Bu rakamlar göstermektedir ki yurdumuzda korkunç bir ücret düşüklüğü yürürlükte olup, bu düşüklük iş yerlerini de işçi istehine karşı piyasaya dökmeye iş gücünün çoğunun dan ileri gelmektedir.

Bir zamanlar Birleşik Amerika iş

piyasasını altüst eden Çin işçileri, Amerikan bilim ve politika adamları arasında büyük bir mesele olmuş ve özellikle Batı kıyılarında karıncalar gibi akın eden sarı ırk işçilerinin Amerikaya girmesi yasak edilmiştir. Neyliyelim ki fakir yurdumuzda köyden şehre akın eden kalitesiz ve sahipsiz iş gücü ücret piyasasını altüst etmekte ve aç gözlü patronlar bu rekabetten faydalanarak boğazı tokluğuna adam çalıştırmaktadırlar.

Yukarıda ortalama 14 lira olarak tesbit ettiğimiz işçi yevmiyesi, ustalara ve ustabaşılara yüksek yevmiyeleri çıkarılacak olursa, çok daha az miktarlara düşmekte olup, işçi Sigortaları İstatistiklerine nazaran 1959 yılında ortalama işçi yevmiyesi 13,23 lira ve resmî sektör sanayiî kollarında ise 16 liradır.

Ancak Devlet Sektöründeki işçilere bu yevmiyelerden başka, birçok sosyal hizmetler masrafları yapılmakta olup, bu masraflardan işçi başına düşen pay ortalaması 23 lirayı aşmaktadır. Buna karşılık özel sektörün çalışma şartları daha ağır ve iş saatleri daha yüklü olduğundan, kol gücünün gerçek değeri verilmek üzere devlet sektöründen yüzde 20 daha fazla ödemesi gerekmektedir.

İşçi Sigortaları primine tâbi tutulan resmî ve özel 24.648 iş yerinde çalışan işçiler yekünü 1959 yılı istatistiklerine göre, 618775 kişi olup, ziraat işçileri bu hesaba dahil değildir. 10 işçiden fazla işçi çalıştıran veya on beş yıl gücünden yukarı enerji kullanan 5496 sînalî iş yerinin 214 ü resmî sektör ve 5284'ü özel sektör tarafından işletilmektedir. Resmî sektöre ait 214 iş yerinde çalışan işçiler yekünü 1959 yılında 123.144 olup, 1960 yılında 5294 özel iş yerinde çalışan işçiler toplamı ise 169 bin kişidir. Şu halde 10 işçiden fazla adam çalıştıran resmî ve özel sanayiî işletmeleri kollarında çalışan işçiler toplamı 292 bin kişiden ibaret olup, bu yekün işçi sigortaları mevzuatına giren bütün iş yerlerinde çalışan işçilerin yarısına eşittir.

Şu halde, yurdumuzda çözümlenmesi çok güç bir işçi sorunu bulunmadığı, 30 milyon nüfusu bir memleketinde dâvalar ciddi olarak ele alınır sa, 600.000 işçinin derilerine kolayca çare bulunabileceği kanısındayız.

Yurdumuzdaki çeşitli iş kollarında çalışan işçi miktarları hakkında bir fikir verebilmek için 10 binden fazla işçinin alın teri karışan ve İşçi Sigortalarına tâbi bulunan iş yerlerini 1959 yılı istatistikleri cetvelinde gösterilmektedir:

Yukarıda cetvelde görüldüğü üzere, en geniş işçi kitlesi inşaat kolu ile dokuma sanayii, besin sanayii, kömür madenleri, tütün sanayii, nakliyat işleri gibi kollarında çalışmakta olup, en tehlikeli ve insan sağlığına en zararlı olan kömür madenleri ile tütün işçilerindeki ücret düşüklüğü yürekler acıdır.

İnşaat yerlerinde çalışan işçiler ise, devamlı olmayıp mevsimlik işlere bağlandıklarından kış aylarında perişan sokaklara dökülmekte ve toplu iş yerlerinde çalışan işçilere nazaran sosyal yardımlardan faydalanamamak tadır.

Arada ezilenler de bu yapıya alın teri döken işçi ile ömrünün 5—10 ku ruşluk birikintisini bu işe bağlayan zavallı aydın kişi.. Konyalı bir sairin dediği gibi:

«Gözlerimize bir cam tozu serpilmiş bir kez.  
«Göremiyorduk gerçekleri...»

YÖN, 18 TEMMUZ 1962

## Türk işçisinin hakkını bunlar mı koruyacak?

**B** ay Cihad Baban 3 Temmuz 1962 Salı günlük Ulus gazetesinde «Yaşasın Türk işçisi» başlıklı bir yazı yayınladı.

A — Yaşasın Türk işçisi demesinin nedeni şu: Türk işçileri kendi davalarının koruyucusu olmak maksadı ile Ereğli'de büyük bir miting yapmaya karar vermiş bulunuyorlardı.... Sönu gösteri toplantısından vaz geçtiler. Diğer bir ifade ile kendilerinin refah ve iyiliği (1) için çağırışlarına (1), bu imkânı temin etsinler diye, yeni bir kredi açmış oldular... Bütün menfi propagandalara ve demokrasiyi yıkıcı tahriklere rağmen Türk işçisi ve umumî sendikacı liderleri, parlamento nizamından ayrılmayı düşünmediklerini, ispat etmişlerdir.

1 — Demek ki Ereğli mitingi yapılsa idi Baban, yaşasın Türk işçisi diye bir yazı yazacaktı.

2 — Bu kaçınıcı kredi açış? Kimi avutuyor Baban?

3 — Demek ki miting yapmak, menfi propagandalarda ve demokrasiyi yıkıcı tahriklerdir ve parlamento nizamından ayrılmadır. Böyle düşünmelerin eline tam yetki geçse, işçiler de demokrasi de yandı demektir.

4 — Ereğli mitingi işçilerin istemlerine rağmen ve hükümetin sendikalar üzerindeki manevî baskısı yüzünden yapılmamıştır.

5 — Bundan önceki «İşsizler Yürüyüşü» (doğal olarak, Baban'a göre menfi «demokrasiyi yıkıcı» ve parlamento nizamından ayrılıcıdır) olmasa idi, işsizlik sorunu Meclis'e ve halk oyunda gereken ilgiyi görecek miydi?

B — 1 — Baban yine diyor ki:

«İhtilâlcî teorilere göre, emekle sermaye arasındaki dengeyi, uzlaşma yolu ile ve sınıf çekişmelerine düşmeden halletmenin çaresi yoktur.» Evet Baban gibi kişiler, yalnız hükümet baskısı ile mitingler önledikleri zaman «Yaşasın Türk işçisi» diye yazılar yazmakla Türk işçisinin haklarını savunduklarını (1) sandıkları ve en doğal hak olan miting yapma hakkını kullanan isteyenleri ayıpladıkları sürece sınıf çekişmelerine düşmeden bu işi çözmenin yolu zor bulunur. Bir yanda hem iş hem dış kapital işçiyi bir limon gibi sıkıp posa halinde bir köçeye atsan, buna karşılık hükümet söz vermektense öteye geçersen, Çalışma Bakanı bir iş yerinin tel örgülerinden içeri girmesin, öte yandan bazı baylar işçi miting yapmıyor yaşasın Türk işçisi diye yazılar yazsın. Yağma yok Baylar o zamanlar geçti.

2 — Yine diyor ki: «Türkiyenin yarı münevver marksistleri gazeteleriyle, dergileriyle, bu sınıf mücadelelerini, sürdürmek için ellerinden geleni yapmaktadır.» Bu gazetelerin ve dergilerin iyi niyetlerinden ne işçinin ne de işçiden yana olanların şüphesi var. Ama herşeyi gül gülistanlık göstermek isteyen, iki adım ötesini göremiyen Baban gibi emü-kemmel münevverler bu memleketi uçuruma götürmüyor da biz mi götürüyoruz? İnsaf etsinler baylar insaf. Çıkmaz yolda olduğunuzu anlamaz için çok geç oldu.

C — Baban devam ediyor: «Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti, işçi vatanşılara karşı iyi niyetle doludur (1).. Bu hasta cemiyeti, onlara rağmen (Sosyalistler) yataktan Türk işçisi kaldıracaktır. Onun için, en gülr sesle yaşasın Türk

İşçisi diye heyecanla bağrımdan kendimizi alamıyoruz.»

Bir yabancı söz vardır. «Chenneme gideu yolları iyi niyetle kaplıdır.» İyi niyet kimsenin karnını doyurmamıştır.

Sonra öyle büyük âflardan artık vaz geçelim — İşçiye insan işlemi yapılmazsa (ki yapılmıyor ve uzun bir süre yapacak gibi görünmüyor) hasta memleketini kalkındırmasını ondan biraz zor beklersiniz — Öte yandan gerçek işçi severler en gülr sesle «Yaşasın Türk işçisi» diye bağrımak sahteciliğini yapamıyorlar, ama tek ve mert bir sesle «Türk işçisinin hakkını vereceksiniz» diye bağrıyorlar.

Bab Baban «.. Bağrımdan kendimizi alamıyoruz» diyor. Bu bizler kimlerdir çok öğrenmek istiyor işçiler, biz de istiyoruz.

D — Bir de diyor ki: «İşçi vatanşaların, elbet endişesiz ve kâbussuz bir uyku uyumağa hakkı vardır. Türk işçisi sadece bu zahat uykunun dâvasındadır.»

Sayın halkoymu, Bab Baban nasıl çekinmeden, sanki yetkisi varmış gibi Türk işçisi adına konuşabiliyor, görüyor musunuz? Aşk olsun yanlı Merak etmesinler, zaten işçiyi uyuşturacakları kadar uyuştular ve işçi artık uyandı.

## İŞÇİ, POLİTİKA CAMBAZLARI İLE GERÇEKTEN İŞÇİDEN YANA OLANLARI ÇOK İYİ AYIRT EDEBİLİYOR.

Fakat yakında tendişesiz ve kâbussuz bir uyku arayıp da uzun zaman bulamıyacak insanlar tanıyoruz biz. Ve çocuk bile aldatılmıyacak böyle beylik yazılarla kendilerini işçiye tanıtmış oluyorlar.

Türk işçisi, grevi, toplu pazarlığı miting, yürüyüşü, gösteriş, kendi partis ile hakkını aramasını bildiği zaman yaşayacaktır. Fakat o zaman da bir Bab Baban'a gerek kalmayacaktır.

**Sina Pamukçu**

Türk — İş Eğitim ve Araştırma Müdürü

## HUKUK

## Basın dâvalarının Anayasaya aykırılığı

«Ceza Hukuk Profesörü Dr. Faruk Erem, TcLat Aydemirin beyanatını yayınladıkları için, gazetelerin sorumlu tutulmasını, Anayasaya ve basın hürriyetine aykırı bir davranış olarak, Kudret'te çıkan başyazısında şiddetle tenkit ediyor:

**A**nayasa'nın 33 üncü maddesi hükmü pek açıktır: «Ceza sorumluluğu şahısdır». Bu kalde min mânasında, hukukcular arasında bir anlaşmazlık yoktur. Bu kaideye göre bir kimse ancak kendi fiilinden (kendi yazısından) sorumlu olabilir. Başkasının fiilinden sorumlu tutulmasının acısını çekmiş bulunan insanlık, bu kaideyi koyabilmıştır. Ceza sorumluluğunun mutlak surette şahsiliği kaidesi, medeni milletler ve bilhassa demokrasi esaslarına bağlı milletler için, terk edilmesi imkânsız bir kaidedir.

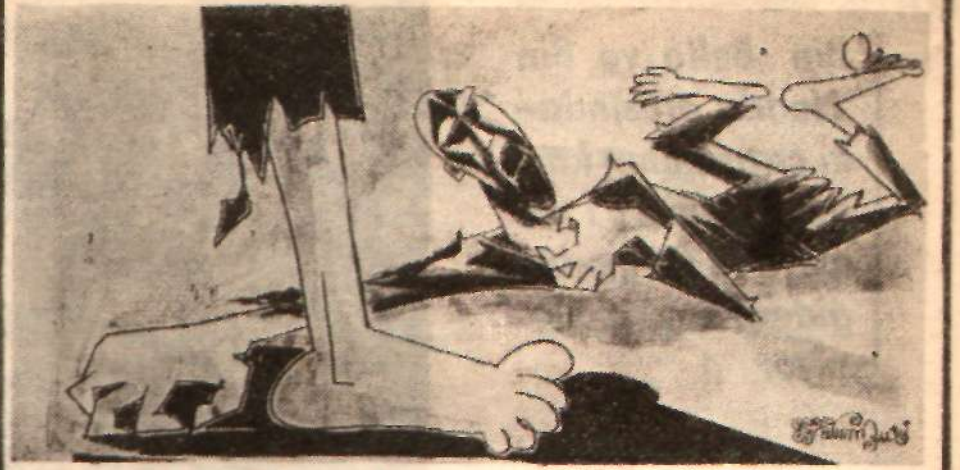
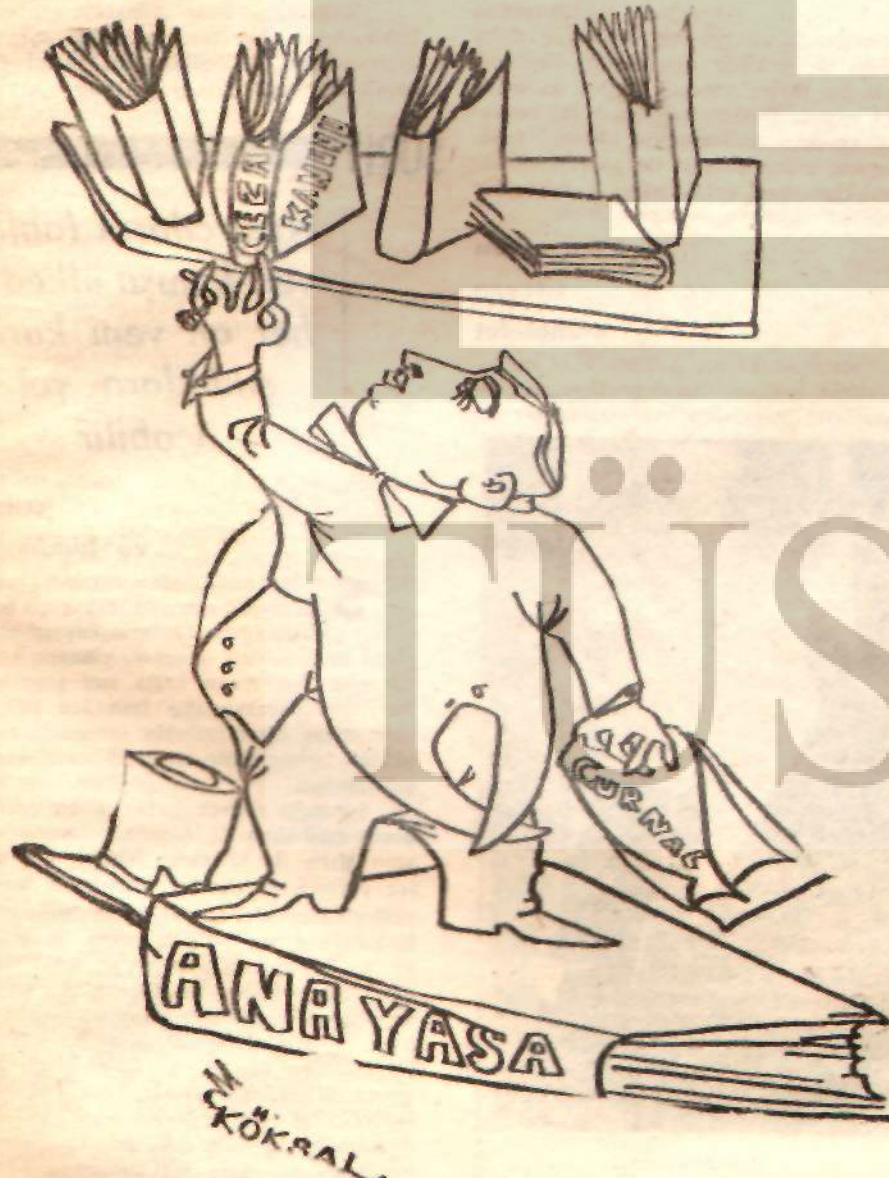
O halde Basın Kanununda, yazı sahibinden gayrisini mesul tutan hükümlerin Anayasa'ya aykırılığı üzerinde durmak icap eder. Bu alanda ilk akla gelen itiraz şudur: Gazetecinin sorumluluğu başkasının yazısını yayınlamaktan, yani kendi fiilinden ileri gelmektedir. Bu itiraz yersizdir. Zira yine Anayasaya göre «Herkes düşünce ve kanaat hürriyetine sahiptir, düşünce ve kanaatlerini söz, yazı, resim ile veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklayabilir ve yayabilir.» O halde yazı veya söz sahibinin sorumluluğu bu hakkını kullandıktan sonra sayılabılır. Bu hakkın kullanılmasını önleyen bir ortam yaratmağa kanunlar yetkili değildirler. Eğer bir söz veya yazıyı yayınladığı için gazeteci sorumlu tutulursa şu korku, söz ve yazı hürriyetinin Anayasaya aykırı şekilde bir tahdidî sonucunu verecektir. Anayasanın istediği şeyler düşüncenin yayınlanmasını sağlayabilmektir. Söz veya yazının sahibi bu söz veya yazının yegâne sorumlusudur. Onun dışında sorumlu aramak isteklerinin altında daima «Gizli

Sansür» bulunur. Sansür yasağının, yalnız açık sansürü kapsadığını iddia etmeğe imkân yoktur.

Eğer gazeteci, yayınladığı yazının sahibi ile «İştirak» halinde ise bu konu esasen Ceza Kanununda nizama konmuştur. Kanun, bir kimsenin ne zaman diğerrinin suçuna ortak sayılacağını göstermiştir. Başkasının suçuna ortak olan kimse başkasının değil, kendisinin ortaklık fiilinden mesuldür. Herkes için kabili tatbik olan iştirak hükümlerinden gazeteciye ayrı tutmak doğru değildir, fakat yazının bir gazetede çıkmış olmasının gazetecinin suç ortağı kabulü mânasına gelen hükümlerde, umumî hükümlere, gazeteciler aleyhine, ilâvelerde bulunmaktan başka bir şey yoktur.

Yayın, fakat yanlış bir düşünce dedir: Gazeteci, gazetesine nezaretle vazifelidir. Suç teşkil eden bir yazı yayınlanırsa, gazetecinin sorumluluğu o yazıdan gelmez, nezaret vazifesini yapmanın olmasından sorumludur. Bu düşünce, sadece yanlış değildir, aynı zamanda tehlikelidir. Gazetecinin gazetesini murakabesi, neticede bir kimsenin başkasının fikrine nezaret etmesi sonucunu verir. Bu bir hukuk görüşü de değildir. Suç yayından sonra başlamazsa, yayına tekkaddüm eden saffalata taşabiden hükümler konulursa fikir hürriyetinden bahsedilemez. Zira korku, yayın imkânlarını ortadan kaldıracaktır veya daraltacaktır. Bundan iyi ve isadeli fikirlerin de zarar göreceği tabiidir. Demokrasilerde bu zarar, rejim için «Hayatî Tehlike» sayılır.

Prof. Faruk EREM



## “Fink,, ya da kötürümlük...”

**F**akirlik ve cehaletin insanlar üzerindeki tahribatını görmek için Anamur kazasının batı köylerinde küçük bir seyahat yapmak kâfidir. Burada dünyamı hiç bir yerinde görülmemiş bir fecaatla karşı karşıya gelirim. İnsanların açlıktan ölmek için ekme yapıp yedikleri «Fink» isimli menhus hububat kötürüm bırakmış zavallıları vicdanlı bir kimsenin kalbi sızlamadan seyretmesi imkânsızdır. İnsan bunları gördüğü zaman harp malülü veya korkunç bir hastalık neticesi bu hale düştüğünü zanneder. Halbuki bu zavallılar ne harp malülüdür, ne de korkunç bir hastalık geçirmişlerdir. Demir gibi sapsaçlam bu insanlar, yokluk neticesi yedikleri «fink» ekmeği yüzünden bu hale gelmişlerdir. Bu biçarelerin belden aşağısı tutmaz. Ayak adaleteri tamamiyle bütülmüştür. İki tane koltuk değneği olmadan ne ayakta durabilirler, ne yürüyebilirler... Koltuk değneklerine dayanarak ayaklarını sürüye sürüye yürürler... Tedavisi de imkânsızdır. Hayatları boyunca kötürüm kalmaya mahkûmdur...

Bu düpedüz intihar demektir. Pek haklı olarak diyebilirsiniz «aklı başında, suuru yerinde bir insan bile kendisini kötürüm yaparak hayatını mahveder mi?». Şüphesiz etmez... Hayat çok tatlı ve kıymetlidir. İdraktan mahrum hayvanlarda bile çok kuvvetli yaşama sevkîtabilî vardır. Hayvanlar bilerek kendilerini tehlikeye atmazlar. Şuur ve idrak sahibi insan ise bilerek kendisini için kötürüm etsin? Fakat etrafı düşünülürse bu hareket hayata kıymet vermektense değil, bilakis hayata bağlılıktan ileri gelmektedir. Bu cehalet ve sefalet kurbanları açlıktan ölmektense kötürüm yaşamayı tercih etmektedirler. Bu neticeyi onlar ehveni şer görüyorlar. Ben dalma her gördüğüm fink toplamaya şu soruyu sorarım:

— Niçin kendine kastettin, bir insan bilerek kendisini kötürüm yapar mı?..

Her zaman da şu cevabı alırım:  
— Ne yapalım efendi, fakirlik insana taş bile yedirir. Açlıktan ölmektense böyle sürünüp gidiyoruz...

Tabii fakirliğe cehalet de eklenince bu korkunç netice doğmaktadır. Yoklukla beraber cehaletin pençesi altında inliyen zavallı insanlar bu korkunç akbete düşmekten kurtulmak için başka imkânlar aramaktan âcizdirler. Cehaletin körlettiği kafaları buna müsait değildir. Ölüme daha korkunç buldukları için sürünüyorlar. Eğer hayatı kıymetli bulsalar, kötürüm eden fink yerine bir kaç gram zehirli tercih ederlerdi. Nasıl ki bir insan hayatını kurtarmak için kangren olan ayağını kestirmekte tereddüt etmese bu zavallılar yaşayabilmek için korkunç akibetlerini bile bile bu menhus hububatı yemektirler...

İnsanları kötürüm bırakan «fink» normal av saçması büyüklüğünde siyah

ve yuvarlak bir hububat cinsidir. Dallarını burçığı andırır. Çok bereketlidir... En verimsiz topraklarda bile bol mahsul verir. Meselâ yüz kilo buğday veren bir araziden beş yüz kilo fink almak mümkündür. Hayvanlar için yararlıdır. Koyun ve sığırları kısa zamanda semirir. Fakir köylüler bunu öğütürerek ekme yaparlar. Ekmeği sıcak ve taze iken çok lezzetlidir. Zayıf bünyeli bir insan içine başka hububat katılmadan fink ekmeğini süt ve peynir gibi yağlı maddelerle devamlı surette yerse altı ay içerisinde kötürüm olur. Sıcak ekmeğe yağ sürülerek devamlı yenirse bu müddet üç aya inebilir. Nasıl ki kuduz bir köpeğin ısırıldığı insan kudurmaya mahkûmsa fink ekmeğini yiyen insan da kötürüm olmaya mahkûmdur. Fink ekmeği bol ve çeşitli yemekle yenirse, veyahut içerisinde yüzde elli nispetinde buğday, arpa unu karıştırılırsa tesiri azalmakta, topallık âlmetleri bir ve iki sene içinde kendini ancak gösterebilmektedir. Bünyeli kuvvetli insanlar daha çok mukavemet etmektedirler. Buğday ve arpa unu yüzde 20 nisbetinde karıştırılırsa bir şey yapılmamaktadır. Fakat çavdar unu ile karıştırıldığı zaman tesiri daha çok artmaktadır. Devamlı fink ekmeği yiyen insan bir kaç ay içerisinde dişlerinde dermansızlık ve un hissedir. Çünkü adaleter bütülmeye başlamıştır. İlk tedbir gördüğü zaman bırakılırsa kurtulma imidi vardır. Fakat ilerledikten sonra kurtulma imkânsızdır. Fink ekmeği sıcakken lezzetli olduğu için (umumiyetle sıcakken yenir), tesiri de çabuk görülür. Anamurun Karaçukur, Karaga, Uluyaf, Sarıdana köylerinde bol miktarda fink kalır. En fakir insanların bile ambarları finkle doludur. Çünkü en verimsiz ve kıraç topraklardan bile bol miktarda almak mümkündür. Hali vakti yerinde olanlar finki başka yerlere sevk edip hayvan yemi olarak satarlar, veya buğdaya mısura değiştirirler. Fakir olanlar ise öğütüp yerler. Birinci Dünya Harbinde askerden kurtulmak için fink yiyenler de mevcuttur. Bilhassa eski kıtlık devirlerinde fink ekmeğinin tahribatı çok korkunç olmuştur. Çünkü o zaman fakiri de, zengin de fink yemeğe mecbur kalmışlardır...

Şimdi ise fink ekmeğini fakir ve çaresiz olanlar yemektir. Yukarıda saydığım köylerde yüzlerce kötürüm fink toplamaya rastlamak mümkündür...

Vatandaşları kötürüm bırakan bu menhus bitki için şimdiye kadar Devletçe tedbir alınmamıştır. Esrar, afyon, eroin, kokain gibi beyaz zehirler üzerinde hassasiyetle duran, vatandaş sağlığını tehdit eden hastalıklarla mücadele eden Devlet, vatandaşları hayatları boyunca sürünmeye mahkûm eden bu bitki için tedbir almamıştır.

Ethem Kahraman

## CEZAYİR

**Bin Bella ve Bin Hedda arasında-ki çatışmanın kardeş kavgasına meydan vermeden giderilmesi bekleniyor**

**Rabat'taki teşebbüs**

**B**in Bella ile Bin Hedda arasındaki uyumsuzluk bütün şiddeti ile devam ediyor. Rabat'ta Ceza-yir Geçici Hükümeti istihbarat bakanı Muhammet Yezid ile devlet bakanı Rabah Bin'at'ın uzlaştırma teşebbüsleri kayda değer bir sonuç vermedi. Sadece ihtilafın daha fazla büyümesini önlemek ve millî birliği korumak için ihtiyatlı davranılması konusunda görüş birliğini varıldığı anlaşılıyor.

Ayrımcı demeçler vermemek hususundaki anlaşmaya rağmen, iki lider geçen hafta gövde gösterisi yapmakta sakınca görmediler. Fransa'da geçirdiği uzun mevkufiyet yıllarından sonra ilk defa Cezayir'e dönen Bin Bella Oran'da tam bir «millî kahraman» gibi karşılandı. Buna karşılık, Bin Hedda'nın Tizi Uzu'ya yaptığı ziyaret de bir gövde gösterisine vesile teşkil etti. İki liderin bu gösterileri aynı güne tesadüf ediyordu.

**Tek parti**

Bu arada Bin Bella'nın siyasi fikirleri daha vazih bir şekilde belirleniyor. Sosyalist eğilimli lider toprak reformu ve diğer temel reformlarda Castro'yu örnek almak niyetinde olduğunu açıkladı. Fakat hiç şüphesiz Küba ile Cezayir arasındaki sosyal ve ekonomik şartlar bir değildi ve Bin Bella bunu belirtmekte gecikmedi. Bin Bella bu arada Cezayir'in yönetiminin tek parti de olması gerektiğini savundu. Genç liderin bu konudaki görüşü şudur: «Yeni Cezayir devletinin geleceği çok partiye değil, tek parti ile güven altına alınmalıdır.»

Şurası muhakkak ki Bin Bella, köklü reformlara muhtaç genç devleti birdenbire çok partili siyasi hayatın yakından bildiğimiz menfi vesifelerinden korumak noktasından hareket ediyor. Klasik demokrasinin, millî iradinin serbest tezahürünü önleyen istismar düzeni yıkılmadan uygulanmasına taraftar değil.

**Siyasi parti meselesi**

Cezayir'deki askerî bölgeler kurulları iki lider arasında bir anlaşma zemini bulmak amacıyla toplanmış bulunuyor. Bin Bella kurulların vereceği kararın kabul edeceğini açıkladı. Fakat Bin Hedda'nın aynı görüşü paylaştığı şüpheli.

İki liderin gerçek bir çatışmaya girecekleri konu Millî Kurtuluş Cephesinin siyasi parti haline gelmesidir. Ağustos ayı ortalarında yapılacak genel seçimlere Millî Kurtuluş Cephesinin siyasi parti olarak katılması yakın geleceğin en önemli meselesi olarak ortada duruyor.

Siyasi partinin kuruluşunda ve adayların tesbitinde hiziplerin çarpışacağı muhakkak. Bütün gayretler bu çatışmanın mümkün olduğu kadar yumuşak olmasını temin hedefini gözettiği.

Bin Bella'yı daha şimdiden «solcus damgasıyla lekelenmeye uğraşanların sarftıkları gayret ve paralar ne kadar önemli olursa olsun, sosyal sorumluluk duygusu son derece kuvvetli olan ve rakibinden daha kültürlü ve görüş sahibi bir Bin Bella'nın bertaraf edilmesi kolay olmayacaktır. Zira, bu takdirde kardeş kavgasını patlak vermesi riskini göze almak gerekecektir ki sağduyunun galip gelecek buna meydan verilmeyeceğini sanıyoruz.



Hür Cezayir'in liderlerinden Bin Bella Oran'da halk arasında Uyuşmaya doğru.

## IRAK

**Birleşmiş Milletler sivil halkın bombalanması karşısında sessiz kalmamalıdır**

**Sivil halka bomba!**

**B**arzani liderliğinde Irak Kürtlerinin giriştiği basket kolay kolay önlenmeye benzemiyor. Irak Hükümeti, bir zaman önce ayaklanmanın bastırıldığını söylemişti. Sıkı sansür, gerçek durumun ne olduğunu öğrenmeye imkân vermiyor. Fakat Türk hudut karakollarının ve bir köyün bombalanmasına müncer olan son olaylar, durumun hiç te iyimserliğe yer bırakmadığını gösteriyor. Kasım Hükümeti, sivil halkı bile bombalamak zorunda kalmıştır. İnsanlık ve Birleşmiş Milletler, ne sebeple olursa olsun sivil halkın bombalanmasına seyirci kalmamalıdır.

## İNGİLTERE

**Macmillan seçimleri kaybetme endişesiyle karşı karşıya kalmıştır**

**Altüst olan kabine**

**S**on ara seçimlerde iktidardaki muhafazakar partinin devamlı nişlere uğraması, maliye Bakanı Selwyn Lloyd'un «kemeri sıkma» politikasının halk arasında meydana getirdiği hoşnutsuzluk, parti içinden ve dışından gelen tenkitler, ortak pazar müzakerelerini başarıya ulaştırma düşüncesi gibi sebepler başbakan Macmillan'ı kabinesinde «sert» olarak vasıflandıran bir değişiklik yapmaya sevk etti.

Kabinesinden yedi bakanı çıkararak Macmillan bu hafta sonunda ikinci bir operasyona girişmek üzere. Böylece İngiliz hükümetindeki yeni simaların adedi artmış ve başbakanın yıpranma kor-

usu da bir dereceye kadar azalmış olacaktır.

Yapılan değişikliklerin en önemlisi, Macmillan'ın halefi olarak kabul edilen maliye bakanı Selwyn Lloyd'un kabine dışı bırakılması. Lloyd'un istifasını bizzat Macmillan'ın istemesi çeşitli yorumlara yol açtı. Kabineden «dinlenmek» üzere ayrıldığını açıklamasına rağmen, Lloyd'un halkın hoşuna gitmeyen adam olmakta devam etmek ve partisinin seçim şansını azaltılmak istemediği daha yaygın bir kanaat olarak ileri sürülüyor. Macmillan'ın Lloyd'un çizmiş olduğu politikaya sadık kalacağını bildirmesine rağmen değerli siyasetçinin şimdilik «kızğa çekilmiş» olması muhtemel.

İkinci önemli değişiklik içişleri bakanı Butler'ın yeni ihdas edilen başbakan yardımcılığı mevkiine atılması. Muhafızları, bunu Macmillan'ın yorulduğu şeklinde yorumluyorlar. Oysa, Macmillan'ın yıpranma tehlikesinden uzaklaşmak ve gelecek seçimlere daha zinde bir şekilde girebilmek düşüncesiyle bu tayini yapmış olması da mantığa uygun. Butler, kabinenin iki numaralı adamı. Rodezya-Nyassaland federasyonu münasebetleri ile görevli ve bakanlıklar arası ortak pazar komitesinin başkanı olmakta devam ediyor.

**Yeni seçim isteyen muhalefet**

Kabinedeki bu değişiklikler muhalefetteki işçi ve liberal partilerin seçim şanslarını kuvvetlendirmesine bir te-



MacMillan Seçim sancısı

si yarattı. Her iki partinin liderleri en kısa zamanda seçimlere gidilmesini istemekte tereddüt göstermediler.

Başbakan Macmillan'ın seçimleri öne alıp almaması diğer sebepler arasında ortak pazar müzakerelerine bağlıdır. Ortak Pazar temsilcileri ile yapılan müzakerelerin kısa zamanda sonuç alınabilir. Macmillan daha rahat sefaatta bulunabilmek ve halkın da ortak pazara giriş konusundaki temayülünü öğrenmek üzere erken seçim yapabilecektir. Fakat, Brüksel müzakereleri uzamak istidatını gösterirse, Macmillan'ın ortak pazara giriş gereğini başkasına bırakmak istemeyeceği tabiidir. Bu arada iş gelişmelerin seyrinin başbakanın kararını etkileyeceği şüphesizdir. Millî, İktisadi ve siyasi baskıları şiddetlenirse, seçimlerin her zaman öne alınması muhtemeldir. Bu takdirde İşçi Partisi sözcüsünün şu sözlerinin doğruluğunu sınamak mümkün olacaktır.

Başbakan yerini muhafaza ettikçe, kabinedeki hiç bir değişiklik yeterli olmayacaktır. Bu hükümetin yerini dinamik bir sosyalist ekip almıştır.

## SURIYE

**Nâsırcıların faaliyeti komşu ülkede her an yeni karışıklıklara yol açabilir**

**İşçiler ve hükümet**

**S**uriye hükümeti, sayıları pek kalabalık olmayan, fakat iyi teçkilatlanmış işçilerle baş edemeyince kısa yoldan meseleyi çözmeğe tercih etti. Geçtiğimiz hafta işçi sendikaları konfederasyonunu fesheden hükümet, artan huzursuzlukla mücadele için şiddet tedbirlerine de baş vurmaktan çekinmiyor.

Sorumlu yöneticilerin ve bu arada bizzat başbakan El Azmi'nin zaman zaman Mısır ile birleşme teklifinde demeçler vermeleri Nâsırcı unsurların faaliyetlerine cesaret vermektedir. Bu arada Kahire radyosu bilinen yayım kampanyasına hız vermiş bulunuyor. Kabine'ye göre, Şam, Halep ve Humus'ta işçiler ve öğrenciler gösteri yapmakta, sokaklarda tanklar dolmaktadır. Bu haberlerin doğru olmadığını Şam hükümeti resmi bildirimlerle açıklamıştır. Fakat işçilerin bu şehirlerde huzursuzluk içinde olduğu da bilinmektedir. Ve durum en azından, Şam makamlarının iddia ettiğinin ötesine sakin olmaktan uzaktır.

YÖN, 18 TEMMUZ 1962









İZDE KADIN HERŞEYDİR ; MALDIR, METADIR, SER...  
MAYEDİR ; YENİLİR, YUTULUR ; ÇORBASI YAPILIR,  
TURŞUSU KURULUR ; PAZARDA SATILIR.

BİZDE KADIN HİÇ BİR ŞEY DEĞİLDİR ; ATILIR, DÖVÜLÜR,  
KANDIRILIR, İŞLETİLİR ; ELİNDEN LOKMASI ALINIR ;  
TARLADA KULLANILIR, ÇAPADA KULLANILIR

FAKAT BUNLARIN DAHA ÖNEMLİSİ BİZDE KADIN KÖYDE,  
KASABADA, ŞEHİRDE ERKEĞİN BİR İSTİSMAR ARACIDIR  
VE ÜLKEMİZİN EN ESKİ ÖREL TEŞEBBÜSÜ BUDUR

ANADOLUDA ERKEK YATAR KADIN ÇALIŞIR, KASABANIN  
EMEĞİ, EĞLİNCESİ, ZEVKİ KADININ SIRTINDADIR. ŞEHİRDE  
KADIN ŞEKER FABRİKASI GİBİ İŞLETİLİR. BİR DE ERKEKLER  
ŞANSİMİZ OLSA ANAMIZ DAKİK DOĞABERİK DEMEYİZLERMİ...

# bizde kadın



İNSAN QAYAL ETTİĞİ MÜDDETE...



YAZISIZ



YAZISIZ...



YAZISIZ



YAZISIZ



— HANIM, SANDIĞA BU  
PUSULAYI ATACAĞIN!



YAZISIZ



— KIZIM İSTE BU ADA LA  
EVLENECEKSİN



— BIRAK SANATI ŞİMDİ,  
GÖBEK AT GÖBEK...



İLK DERSLER!



— SONRA KARIMDAN BOŞA  
NIRIM, SONRACIMA...



— YA DEDİĞİMİ YAPAR SIN  
YADA FABRİKADAN ATARIM



— SON FİYAT BEŞBİN PAPEL ;  
ALTEPETEPE KULLAN!



— MELEK, DOSTUN GELMİŞ  
AŞAĞIDA PARA BEKLİYOR.



— HEHAL OLSUN  
BU YÖLEK SANA ABLA!



— ONU BINU ANLAMAM KAPU  
PARA İSTERİM PARA!



— SONRA PADİŞAH HIRSLA  
BENİ İSSİRDİ... VE...